

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

"PARASTA ON RAUHALLINEN ILMAPIIRI"- VANKIEN ARVIOITA KUOPION VANKILAN TOIMINNAN LAADUSTA

TEKIJÄ:

Julia Rauhansalo SS15KM

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä Julia Rauhansalo	
Työn nimi "Parasta on rauhallinen ilmapiiri" – Vankien arvioita Kuopion vankilan toiminnan laadusta	
Päiväys	8.9.2020
Sivumäärä/Liitteet	49/2
Toimeksiantaja Kuopion vankila	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vankien arviota Kuopion vankilan toiminnan laadusta. Kuopion vankilan toimintaa tarkasteltiin tutkimuksessa vankeuden täytäntöönpanon moraalisen suoriutumisen laatu-olottuvuuksien avulla. Laadun ulottuvuudet on jaettu rikosseuraamuslaitoksen valtakunnallisten laatumittausten mukaisesti neljään 1. Järjestys, turvallisuus ja hallinto 2. Hyvinvointi 3. Suhteet ja 4. Toiminnallisuus. Teoriapohjana käytettiin vankeuden laatututkimukseen liittyvää kirjallisuutta ja tutkimuksia. Työn tilaaja oli Kuopion vankila. Tavoitteena oli tuottaa tietoa työn tilaajalle vankien arvioista laadun eri ulottuvuuksien toteutumisesta.</p> <p>Opinnäytetyö oli määrällinen tutkimus, joka toteutettiin kyselynä. Tutkimusaineisto kerättiin vuoden 2017 loka–joulukuun aikana kyselylomakkeen avulla. Lomake toimitettiin kaikille suomen kieltä puhuville Kuopion vankilan vangeille, jotka olivat kyselyn toteuttamisen ajankohtana paikalla. Kyselylomake sisälsi taustakysymysten lisäksi väittämiä, jotka liittyivät muun muassa vastaanottovaiheeseen, perehdyttämiseen, henkilökunnan kohteluun, vankilan puitteisiin ja oikeuksien toteutumiseen. Lopuksi avointen kysymysten avulla selvitettiin Kuopion vankilan kehittämisen kohteita sekä seikkoja, joihin oltiin tyytyväisiä. Vastaajilla oli mahdollisuus täyttää kaavake yhdessä tutkimusaineiston kerääjän kanssa keskustellen. Kaikkiaan yhdeksäntoista (n=19) vastaajaa valitsi yhdessä täyttämisen. Kyselyyn vastasi yhteensä 85 (n=85) suomen kieltä puhuvaa miesvankia. Vastaukset analysointiin Webropol -ohjelman avulla ja tulokset luokiteltiin laatu-olottuvuuksien mukaan.</p> <p>Tutkimustulosten perusteella vastaanottovaiheessa harva sai oppaan koskien vankilassa olemista. Merkittävä osa vastaajista ei kokenut henkilökunnan kannustavan elämänmuutokseen. Kuopion vankilaa arvostettiin sen rauhallisen ilmapiirin ja elinolosuhteiden osalta. Myös päiväjärjestyksen toteutumiseen sekä turvallisuuteen pystyi luottamaan. Avovastauksissa toivottiin muun muassa toimintamahdollisuuksia lisää ja henkilökuntaa, ruokaa, hengellistä toimintaa kehitettiin.</p>	
Avainsanat laatu, rikosseuraamus, vankila, vanki,	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Author Julia Rauhansalo	
Title of Thesis "Best is the Calm Atmosphere" –Prisoners' opinions about the quality of Kuopio prison	
Date 8.9.2020	Pages/Appendices 49/2
Client Organisation /Partners Kuopio Prison	
<p>Abstract</p> <p>The aim of this study was to find out prisoners' opinions about the quality of prison life in Kuopio prison. The research was conducted in 2017 between October and December in the form of a questionnaire. It was handed to each inmate that spoke Finnish as their mother tongue and that were present at the time. Kuopio prison was evaluated through four different quality dimensions: 1. Order, administration, safety 2. Well-being 3. Relations 4. Functionality. Literature and earlier studies on quality of imprisonment were used as theoretical framework. The thesis was commissioned by Kuopio Prison. The goal was to produce information about prisoners' opinions on different dimensions of quality of imprisonment for the client organization. In addition to the background information, questionnaire included statements concerning reception, how prisoners were guided and treated and how their human rights were realized. Respondents had the opportunity of filling the questionnaire together with student using verbal communication. All together nineteen (n=19) chose the option of filling the questionnaire together. The research material consisted of 85 (n=85) responses from Finnish-speaking male prisoners of Kuopio Prison. The results were analyzed through Webropol -program and were categorized by quality dimensions.</p> <p>According to the study, not every prisoner felt supported in life changes. Only a few got the prison's guide when arriving. Accommodation, living conditions and atmosphere were much appreciated, and also daily schedule and safety were something to rely on. Respondents wished more activities. And staff, food and religious work got compliments.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Criminal Sanctions, quality, prison, inmate</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	VANKEUSRANGAISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANON HISTORIA JA VALVONTA	7
2.1	Rikosseuraamusten täytäntöönpanon historiaa	7
2.2	Kidutuksen vastainen kansallinen valvontaelin ja oikeusasiamiehen toiminta.....	8
3	SUOMEN RIKOSSEURAAMUSJÄRJESTELMÄ JA RIKOSSEURAAMUSLAITOS.....	10
3.1	Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävät ja eri vankilajit.....	10
3.2	Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiokaavio	11
3.3	Rikosseuraamuslaitoksen arvot ja strategia.....	12
3.4	Vankeusrangaistuksen sisältö	14
3.5	Kuopion vankila	15
4	RANGAISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO TUTKIMUKSEN KOHTEENA.....	18
4.1	Laatu rangaistuksen täytäntöönpanossa	18
4.2	Rikosseuraamuslaitoksen säännölliset laatumittaukset.....	20
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA SEN KUVAUS.....	22
5.1	Tavoitteet, kysymykset ja kohderyhmä.....	22
5.2	Toteutus ja lomake	22
5.3	Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus	24
5.4	Aikataulut, resurssit ja aineiston keruu	25
5.5	Aineiston analyysi	26
6	TULOKSET	27
6.1	Taustatiedot	27
6.2	Vastaajien arvioita järjestyksen, turvallisuuden ja hallinnon ulottuvuudesta	28
6.3	Vastaajien arvioita hyvinvointiin liittyen	31
6.4	Vastaajien arvioita suhteet -ulottuvuudesta	32
6.5	Vastaajien arvioita toiminnallisuuden ulottuvuudesta	34
7	POHDINTA	36
7.1	Opinnäytetyöhön liittyvät eettiset ja luotettavuuskysymykset.....	36
7.2	Tutkimustulosten tarkastelu.....	39
7.3	Opinnäytetyön merkitys ja arvio tulevaisuuden kehityksestä	40
	LIITE 1: KYSELYLOMAKE SIVU 1.....	44
	LIITE 2 KYSELYLOMAKE SIVU 2.....	45

LÄHTEET 46

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa miten vangit kokevat rangaistuksen suorittamisen Kuopion vankilassa. Tarkoituksena oli mitata vankien arvioita rangaistuksen suorittamiseen liittyvien eri laadullisten ulottuvuuksien osalta. Laadulliset ulottuvuudet valikoituivat rikosseuraamuslaitoksen valtakunnallisten laatukyselyiden mukaan neljään eri ulottuvuuteen: järjestys, turvallisuus ja hallinto, hyvinvointi, suhteet ja toiminnallisuus.

Suomessa rikosseuraamuslaitos vastaa rangaistusten täytäntöönpanosta. Rikosseuraamuslaitoksen työtä ohjaavat useat lait, kansainväliset sopimukset sekä rikosseuraamuslaitoksen omat arvot ja laatutavoitteet. Laatukyselyjä on tehty rikosseuraamuslaitoksella työntekijöille sekä vangeille ja yhdyskuntaseuraamusten suorittajille työn ja toimeenpanon laadun selvittämiseksi. Laatu on pyritty selvittämään moraalista suoriutumista selvittävillä mittareilla, joihin on otettu vaikutteita kansainvälisistä tutkimuksista. Rangaistuksen täytäntöönpanon yhteydessä moraalisella suoriutumisella tarkoitetaan kykyä suoriutua vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla niin, että se edistää myönteistä kehitystä. Vankeuden tulisi olla laadultaan humaania ja oikeudenmukaista täyttäen myös turvallisuuden ja järjestyksen vaatimukset ilman liiallista tiukkuutta ja vaativuutta. Siihen tulisi sisältyä myös huolenpitoa, välittämistä ja tukea sekä arvostusta. Laatu ulottuu kaikkiin vankiloiden käytäntöihin ja henkilöstöpolitiikkaan. (Linderborg 2017.)

Olen itse työskennellyt Kuopion vankilassa sekä vapauttamisyksikössä vartijana, lisäksi myös koevapausaikaisen tuen ja valvonnan ohjaajana. Minua kiinnosti selvittää vankien arvioita kyseisestä vankilasta ja sen avulla saavutetun paremman ymmärryksen kautta ajattelin voivani kehittää ammattitaitoani rikosseuraamuslaitoksen työntekijänä. Tutkimuksen hetkellä tein sosionomi - opintoihin kuuluvaa harjoittelua kiertäen Kuopion vankilassa, vapauttamisyksikössä ja yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Tutkimustoive syntyi työelämän tarpeesta.

Rikosseuraamuslaitoksen kansallisten laatukyselyiden lisäksi, myös yksittäisten vankiloiden tulisi seurata työn laadun toteutumista ja varmistaa toimintansa oikeudenmukaisuus. Kuopion vankilassa haluttiin selvittää vankien arvioita Kuopion vankilan toiminnan laadusta.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Kuopion vankilan vankien arvioita vankilan toiminnan laadun toteutumisesta. Tavoitteena on tuottaa tietoa tutkimuksen tilaajalle, Kuopion vankilalle, sen vahvuuksista ja kehittämisen kohteista laatu-ulottuvuuksien eri osa-alueiden osalta. Sen avulla vankila voi puuttua epäkohtiin ja kehittää toimintaansa rikosseuraamuslaitoksen laatutavoitteiden suuntaisesti. Opinnäytetyössä tarkastellaan laatu rikosseuraamuslaitoksen laatututkimusten avulla.

2 VANKEUSRANGAISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANON HISTORIA JA VALVONTA

Tämän luvun tavoitteena on selventää lukijalle vankeinhoidon historian avulla sen nykytilan ja tulevaisuuden suuntausten perusteita. Historian osalta raapaistaan mennyttä aikaa keskittyen lähimenneisyyteen ja vankeuden oikeudenmukaista toteutumista valvoviin elimiin.

2.1 Rikosseuraamusten täytäntöönpanon historiaa

Tutkintavankeuden viitteitä on Suomessa ollut jo ennen 1600 -lukua kruunun linnoituksissa ja kaupunkien varaskellareissa. Suomen varsinaisen vankeinhoidon alkuna pidetään vuoden 1867 Adolf Grotenfeltin (1828–1892) nimeämistä vankiloiden tarkastajaksi. Grotenfelt vaikutti myöhemmin vankeinhoitolaitoksen suunnittelijana ja toteuttajana. Kansainvälinen yhteistyö on aktivoitunut myös Grotenfeltin aikana. Hänen jälkeensä 1900-luvun alkupuolella johtotehtävät vaihtuivat useasti. Elettiin murroskautta, joiden myötä keskusvankiloiden alaisuuteen perustettiin siirtoloita maaseuduille. Vankeinhoitoa kritisoitiin toisen maailman sodan jälkeen runsaasti muun muassa vankien oikeusturvan puutteiden vuoksi, johon tarvike- ja henkilöstöpula sekä vankimäärän kasvu vaikuttivat. Silloin perustettiin vankeinhoito-osasto oikeusministeriön alaisuuteen. (Rikosseuraamuslaitos 2019a.)

Vankisosaalityön kehittymistä pro gradu -tutkielmassaan tarkastellut Kirjavainen (2012) nostaa esiin aatellisen evankelista Mathilda Wreden (1864–1928) vaikutuksen vankisosaalityön syntyyn. Kirjavainen kuvaa sekä vankeinhoidon että sosaalityön olleen alkuaikoina alistavaa ennen inhimillisyyden mukaantuloa markkinatalouden ja yhteiskunnan muutosten myötä. Kirjavainen kuvaa muutosten tulleen molempiin, vankeinhoitoon ja sosaalityöhön, suhteellisen myöhään vasta 1900-luvun lopulla. (Kirjavainen 2012, 8.)

Vankeinhoitoalan virkamieskoulutuksesta on tullut usean viran pääsyaatimus vuodesta 1950 alkaen. Vankeinhoidon koulutuskeskus on perustettu vuonna 1976. Nykyään valtioneuvoston asetus rikosseuraamuslaitoksesta (2015/1739 § 13) määrittelee virkamiesten kelpoisuusvaatimuksia viran hoitamiseen.

Kun edetään vankeinhoidon ja rikosseuraamuslaitoksen kehityksessä viimeisimpään uudistukseen, siirrytään vuoteen 2005, jolloin silloinen Rikosseuraamusvirasto ja pitkään erillisesti toiminut, yhdyskuntaseuraamuksista vastannut Kriminaalihuoltolaitos yhdistyivät yhtenäiseksi rikosseuraamuslaitokseksi. (Rikosseuraamuslaitos 2019a.)

Maailmalla, Suomi mukaan lukien, vankeinhoitoon sekä vankeusrangaistusten täytäntöönpanoon on vaikuttanut Yhdistyneiden kansakuntien vuonna 1955 voimaan tulleet vankeinhoidon vähimmäissäännöt. Vähimmäissääntöjen tarkoitus on taata kaikille maailman vangeille ihmisarvoinen kohtelu yhteisesti hyväksytyjen periaatteiden ja käytäntöjen pohjalta. Vuonna 2010 alkaneen sääntöjen uudistusprosessin tarkoituksena oli päivittää vanhentuneiden säännösten kieli ja ohjeet vastaamaan ajantasaisia hyviä käytäntöjä ja yleisesti sovittuja sopimuksia. Uudistuksesta vastuussa oli YK:n kriminaalipoliittisen toimikunnan (CCPCJ) perustama, hallitusten välinen, työryhmä. Nämä uudistetut Yhdistyneiden Kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt on yksimielisesti

hyväksytty YK:n yleisistunnon 70. kokouksessa ja ne on nimetty kunnianosoituksena Nelson Mandela-säännöiksi. Säännöt sisältävät 122 vähimmäissääntöä kahdeksaan eri aihealueeseen liittyen. Keskeisimpiä 17.12.2015 hyväksytyjen sääntöjen aihealueita ovat: vankien kohtelua koskevat periaatteet, terveydenhoito, kurinpito, haavoittuvien ryhmien suojeleminen, valitukset ja tarkastukset sekä henkilökunnan koulutus. Esimerkiksi sääntöjen numeroissa 54–57 otetaan kantaa vangeille annettavaan tietoon ja vankien tekemiin valituksiin. Ja esimerkiksi lukutaidottomalle vangille tiedot eli lainsäädäntö, vankilasäännöt, oikeudet, velvollisuudet ja vankilaelämän sopeutumisen kannalta vaadittavat tiedot on sääntöjen mukaan annettava suullisesti. (Yhdistyneiden kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt 2017, 5–7,43–45.)

Oikeusministeriön hallitusneuvoksen Ulla Mohellin (2017) mukaan, vähimmäissääntöjä parempia olosuhteita on suotavaa tavoitella. Säännöt suhtautuvat vankeuteen prosessina, jonka pyrkimys on valmistaa vangin sopeutuminen yhteiskuntaan ja siten säännöt ulottuvat myös vankeuden jälkeiseen aikaan. (Yhdistyneiden kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt 2017, 5–6.)

2.2 Kidutuksen vastainen kansallinen valvontaelin ja oikeusasiamiehen toiminta

”Kansalliset perusoikeudet, Euroopan unionin perusoikeudet ja kansainväliset ihmisoikeudet muodostavat Suomessa toisiaan täydentävän oikeudellisen suojajärjestelmän (Eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomus vuodelta 2017 2018, 60)”. Viranomaisten toiminnan lainmukaisuutta valvoo Suomessa oikeusasiamies ja apulaisoikeusasiamiehet, joiden velvollisuutena on vieraila säännöllisesti virastoissa, vankiloissa ja muissa suljetuissa laitoksissa. Oikeusasiamiehen toiminta tähtää perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen. Kanteluiden lisäksi oikeusasiamies voi tutkia oma-alotteisesti tietoon tulleita epäkohtia. Vuosittain toteutettu toimintakertomus luovutetaan eduskunnalle. Se sisältää raportin lainsäädännössä havaituissa puutteista, lainkäytön sekä julkisen hallinnon ja julkisten tehtävien hoidon tilasta. (Oikeusasiamies julkaisu-aika tuntematon a.)

Vuoden 2006 vankeus- ja tutkintavankeuslakimuutosten myötä vankeusrangaistuksen tarkoitus vapauden menettämisenä tai sen rajoittamisena korostui. Apulaisoikeusasiamiehen toiminta kiteytyi silloin vankien oikeusturvasta huolehtimiseen, hyvän hallinnon toteutumisen varmistamiseen ja laitolosuhteiden valvontaan. Esimerkiksi vuosituhaten alkupuolella vankiloissa oli vielä 500 paljusellia. Paljusellillä tarkoitetaan selliä, missä ei ole juoksevaa vettä ja WC:tä ja tarpeet tehdään ämpäriin. Eduskunnan oikeusasiamies huomautti paljon käytön olevan nöyryyttävää toisen läsnä ollessa ja YK:n kidutuksen vastainen komiteakin hoputti poistamaan paljusellit käytöstä. (Kari 2020, 154–158.) Vuonna 2017 oikeusasiamies antoi viisi eri huomautusta lainvastaisesta toiminnasta rikosseuraamusalalla. Yhtenä esimerkkinä keskushallinnon hovioikeudelle antamien lausuntojen keskimääräinen käsittelyaika oli noin puoli vuotta elinkautisvankien vapauttamisasioissa. Myös asianajosalaisuutta oli loukattu sekä vanki ei ollut saanut päätöstä, eikä tilaisuutta tulla kuulluksi koevapauden keskeytymisen yhteydessä. Oikeusasiamies huomautti, että useissa tapauksissa vankia koskevissa päätöksissä ei ollut asianmukaisia perusteluita. Perusteluiden tulisi olla konkreettisia. (Eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomus vuodelta 2017 2018, 188.)

Vuonna 2013 koottuihin, Suomessa pitkään jatkuneisiin, ihmisoikeusongelmiin kuului muun muassa vankien ja tutkintavankien olojen ja kohtelun epäkohdat, laitoksissa olevien itsemääräämisoikeutta loukkaavat rajoittamiskäytännöt sekä oikeusprosessien pitkät käsittelyajat. Vuoden 2018 koonnista löytyy yhä samat kohdat. (Kari 2020, 154–158.)

Oikeusasiamies on myös Yhdistyneiden kansakuntien kidutuksen vastaisen sopimuksen valinnaisen pöytäkirjan (OPCAT) eli Optional Protocol to the Convention against Torture mukainen kansallinen valvontaelin vuodesta 2014 lähtien. Valvontaelimen virallinen nimi on YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan mukainen kansallinen valvontaelin. Sen toiminta perustuu yhteisesti sovittuihin standardeihin, sillä on vahva perus- ja ihmisoikeusmandaatti ja valtuudet suorittaa tarkastuksia hyväksyneiden valtioiden vapautensa menettäneiden henkilöiden tai vankien säilytyksestä vastaaviin tiloihin. (Oikeusasiamies julkaisuaika tuntematon b.)

3 SUOMEN RIKOSSEURAAMUSJÄRJESTELMÄ JA RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Tässä luvussa syvennyttään Suomen rikosseuraamusjärjestelmään. Kappaleessa lukijalle selviää tutkimuksen konteksti, miten rikosseuraamuksia pyritään Suomessa järjestämään ja lopulta, kuinka ne järjestyvät tutkimuksen kohteena olevassa Kuopion vankilassa.

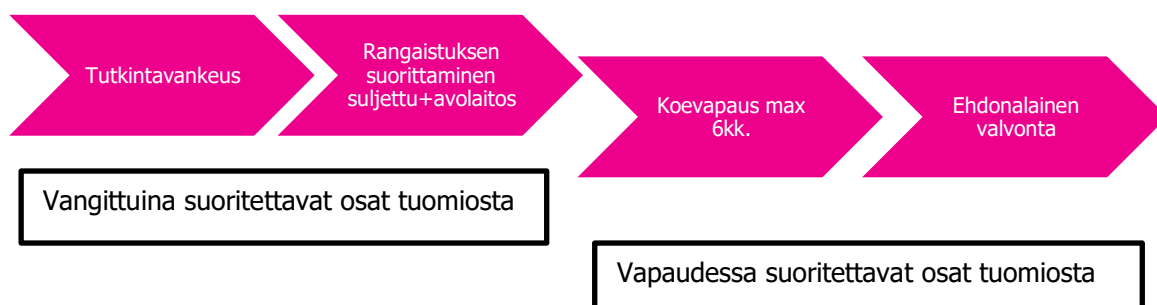
3.1 Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävät ja eri vankilajit

Oikeusministeriön alaisen rikosseuraamuslaitoksen perustehtävänä on vastata tutkintavankeuden toimeenpanosta ja yhdyskuntaseuraamusten sekä vankeusrangaistusten täytäntöönpanosta. Rikoksista voidaan Suomessa määrätä rangaistukseksi rikesakko, sakko, ehdollinen tai ehdoton vankeus, yhdyskuntapalvelu tai nuorisorangaistus (Oikeusministeriö julkaisuaika tuntematon.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään suljetussa Kuopion vankilassa suoritettaviin rangaistuksiin. Ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittujen lisäksi vankiloissa on tutkintavankeja, sakkovankeja ja yhdistelmä-rangaistusta suorittavia vankeja. Uusi laki yhdistelmä-rangaistuksen täytäntöönpanosta on tullut voimaan loppuvuodesta 2017 eli tämän tutkimuksen toteuttamisen jälkeen (Laki yhdistelmä-rangaistuksen täytäntöönpanosta 2017/801). Vuonna 2017 Suomen vangeista 66 % sijoittui suljettuihin vankiloihin (Rikosseuraamuslaitos 2018, 11).

Kun tuomioistuin määrää rikoksesta epäillyn vangittavaksi, on kyseessä tutkintavankeus. Tutkintavanki toimitetaan oikeusministeriön hyväksymään tutkintavankien säilytykseen tarkoitettuun laitokseen, jollei tuomioistuimen päätöksellä ole poliisin ylläpitämän tutkintavankien säilytystiloissa tutkimuksen suojaamiseksi (Tutkintavankeuslaki 2018/103 § 1.) Tutkintavankeuslain mukaan tutkintavankeuden tarkoituksena on estää rikollisen toiminnan jatkuminen, turvata rikoksen esitutkinta sekä tuomioistuinkäsittely ja rangaistuksen täytäntöönpano. Tutkintavankeus päättyy, kun tuomioistuin päättää vapauttaa tutkintavangin tai kun käräjäoikeuden tuomio on lainvoimainen. Myös hovioikeuden tuomion julistaminen ja sen tiedoksianto vangille vaikuttavat siten, että vankistatus muuttuu tutkintavangista vankeusvangiksi. (Tutkintavankeuslaki 2005/768, § 2 ja § 3.) Tutkintavankeuden erityispiirteenä on mahdollisesti rajoitetummat yhteydenpito mahdollisuudet, sillä käräjäoikeus on voinut määrätä vangille yhteydenpitorajoitteet tutkinnan turvaamiseksi (Laki pakkokeinolain muuttamisesta 2005/769 § 18b). Vankeusrangaistusta voi suorittaa vankeusvangit tai sakkovangit. Vankeusvangit on määrätty ehdottomaan vankeusrangaistukseen joko määräaikaisena tai elinkautisena. Sakkovankien sakkoja ei ole saatu perittyä, jolloin sakot on määrätty muunnettavaksi rangaistukseksi. (Rikosseuraamuslaitos 2018, 4–6.)

Yhdyskuntaseuraamuksiin kuuluu vapaudessa suoritettavat rangaistukset kuten yhdyskuntapalvelu, valvontarangaistus ja ehdonalaisen vapauden valvonta. Ehdottomasta rangaistuksesta suoritetaan osa vankeudessa ja loppuosa vapaudessa joko valvottuna tai ilman valvontaa. Esimerkiksi tuomion ollessa tarpeeksi pitkä, rikoksen laadusta riippuvista syistä tai henkilön nuoresta iästä johtuen loppurangaistus suoritetaan osittain ehdonalaisesti valvottuna. (Rikosseuraamuslaitos 2020d.) Ennen

ehdonalaista vapautumista on mahdollista päästä valvottuun koevapauteen, joka voi pisimmillään olla kuuden kuukauden pituinen. Valvottu koevapaus suoritetaan esimerkiksi kotona ja siihen tulee sisältyä toimintavelvoite ja asunnossa pysymisvelvoite sovittuna ajankohtana. Koevapautta suorittava henkilö sitoutuu päihteettömyyteen. Liikkumisalue on ennalta sovittu ja koevapautta valvotaan sähköisesti sekä kotikäynnin ja päihdetestauksin. Koevapaus suunnitellaan niin, että se tukisi tuomitun yhteiskuntaan sijoittumista ja tulevaa, rikoksetonta elämää. (Laki valvotusta koevapaudesta 2013/629 § 2, § 3 ja § 7, Rikoslaki 2c: § 8.) Esimerkkikuvassa alla (kuva 1) havainnollistetaan koko tuomion suorittaminen. Kuva alkaa suljetussa laitoksessa toteutettavasta tutkintavankeudesta ja loppuu vapaudessa suorittavan ehdonalaisen valvonnan päättymiseen. Tutkintavankeus ei ole vankeusrangaistus vaan pakkokeino (Pakkokeinolaki 2011/806 2: § 5, § 11, § 12), mutta jos tutkintavanki tuomitaan ehdottomaan vankeusrangaistukseen tutkittavasta asiasta, vähennetään tutkintavankeusaika tuomion pituudesta.

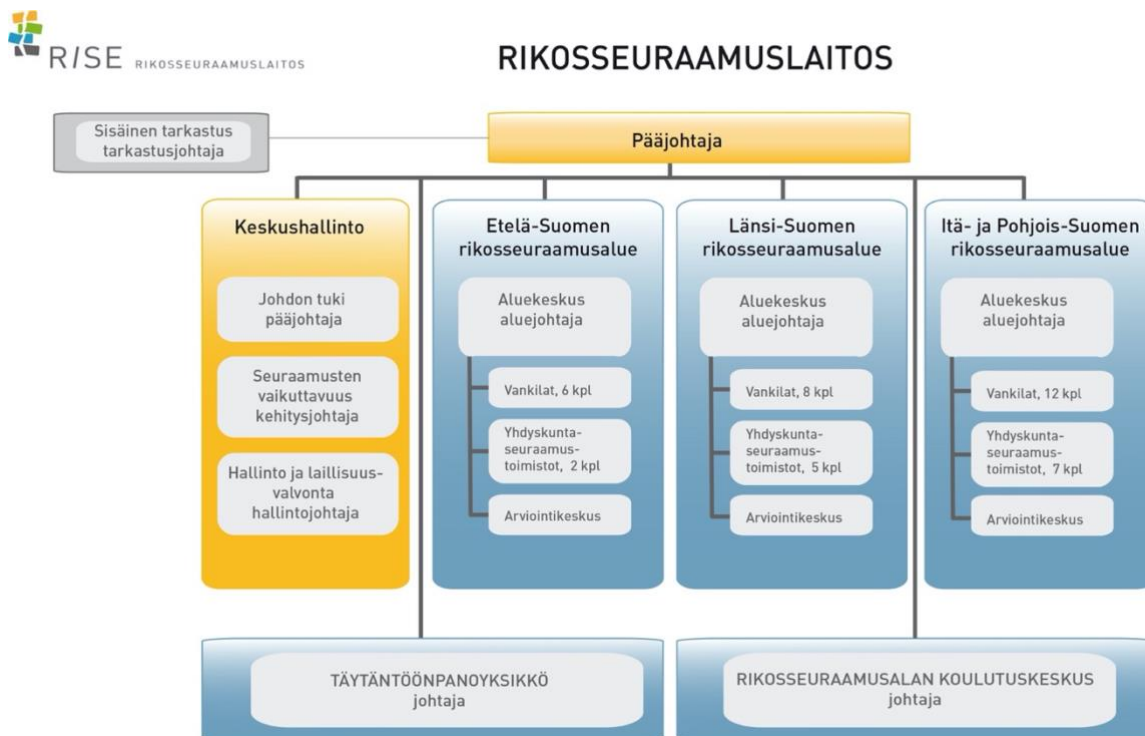

KUVA 1 Havainnollistava kuva tuomion suorittamisesta

Opinnäytetyökysely keskittyy suljetun vankilan rangaistuksiin. Rikosseuraamuslaitoksen toimeenpanojen osalta kyselyn vastaajien vankilajit kattavat tutkintavankeuden ja ehdottoman vankeusrangaistuksen ja sakon muuntorangaistuksen. Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävistä yhdyskuntaseuraamukset, nuorisorangaistuksen, valvontarangaistuksen, yhdyskuntapalvelun sekä ehdonalaisesti vapautuneiden valvonta jäävät opinnäytetyökyselyn ulkopuolelle. Perustehtävistä myöskään tutkinta-arestin valvonta sekä toimeenpano ja tehostetun matkustuskiellon tekninen valvonta eivät ulotu vankeusrangaistukseen, ja näin ollen niitä ei käsitellä tässä opinnäytetyössä. (Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestys 2019 § 2; Laki rikosseuraamuslaitoksesta 2009/953 § 2 -3.)

3.2 Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiokaavio

Rikosseuraamuslaitos koostuu alan koulutuskeskuksesta, täytäntöönpanoyksiköstä, keskushallintoyksiköstä ja kolmesta eri rikosseuraamusalueesta (kuva 2).

KUVA 2. Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiokaavio (Rikosseuraamuslaitos 2019c).

Suomen kolmella eri rikosseuraamusalueella on jokaisella omat aluekeskuksensa, -johtajansa sekä arviointikeskuksensa. Aluekeskukset vastaavat alueen sisäisestä hallinnoinnista. Arviointikeskus puolestaan vastaa vankien sijoittamisesta vankiloihin. Tämän lisäksi he tekevät riski- ja tarvearviointeja sekä rangaistusajan suunnitelmia yhteistyössä tuomitun kanssa haastatteluin. Täytäntöönpanoyksikkö vastaa vankeuden, valvontarangaistuksen ja tutkintavankeuden ajallisen keston toteutumisesta perustuslain mukaisesti. Jokaisella rikosseuraamusalueella on eri määrä suljettuja ja avovankiloita sekä yhdyskuntaseuraamustoimistoja. (Rikosseuraamuslaitos 2019c.)

Kuopion vankila kuuluu Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueeseen. Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueella suljetut vankilat sijaitsevat Mikkeliissä, Pyhäselässä, Kuopiossa, Sukevalla, Pelsonsuolla ja Oulussa. Tutkintavangit sijoittuvat alueella pääsääntöisesti Mikkeliin, Pyhäselkään, Kuopioon ja Ouluun. (IPRA vankilaesite 2020.)

3.3 Rikosseuraamuslaitoksen arvot ja strategia

Käsittelen seuraavassa rikosseuraamuslaitoksen arvoja sekä niihin pohjautuvaa neljävuotista (2019–2022) strategiaa ja sivuan lopuksi täsmennettyä vuosien 2020–2023 strategiakarttaa. Perustehtävän lisäksi rikosseuraamuslaitoksen toimintaa ohjaa siis arvot ja strategia, jotka tähtäävät turvalliseen ja oikeudenmukaiseen rangaistuksen täytäntöönpanoon ja lisäksi ihmisarvoa kunnioittavaan tukeen muutoksessa kohti rikoksetonta elämää (Rikosseuraamuslaitos 2020a). Rikosseuraamuslaitoksen toteuttamaa työtä ohjaa Hallintolaki, Vankeuslaki, Rikoslaki, Laki tutkintavankeudesta, Pakkokeinolaki, Laki henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa ja Laki

Rikosseuraamuslaitoksesta. Lisäksi on määritelty asetuksia tarkentamaan lakien sisältöä. (Rikosseuraamuslaitos 2019b.)

Takaamalla laillisen, turvallisen ja suunnitelmallisen rangaistuksen täytäntöönpanon, rikosseuraamuslaitos vaikuttaa osaltaan yhteiskunnan turvallisuuteen. Rikosseuraamuslaitoksella on tärkeä tehtävä vaikuttaa uusintarikollisuuden vähenemiseen sekä syrjäytymiskiirteen katkaisuun, jolloin vaikutus voi näkyä myös laajemmin ja pidemmällä aikavälillä rikollisuuden vähenemisellä. (Rikosseuraamuslaitos 2020c.) Rikosseuraamuslaitos toteuttaa perustehtävänsä lisäämällä tuomittujen ja vankien valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan, edistämällä heidän elämänhallintaansa ja sijoittumistaan yhteiskuntaan ja estämällä rikosten tekemistä rangaistusaikana. (kuva 3.)

KUVA 3. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan kulmakivet (Rikosseuraamuslaitos 2020a).

Vaikuttavan työn pohjalla on oikeudenmukaisuuden ja ihmisarvon kunnioittamisen arvot ja usko ihmisen kykyyn muuttua. Se tarkoittaa, että asiakkaiden kohtelu on tasavertaista, asiallista ja inhimillistä. Asiakastyössä tuetaan yksilöllistä kasvua ja kehitystä, turvataan perus- ja ihmisoikeuksia toiminnan lainmukaisuudella sekä oikeutta ja kohtuutta noudattamalla. (Rikosseuraamuslaitos 2020a.)

Rikosseuraamuslaitoksen neljävuotinen (2019–2022) strategia on jaettu yhteiskunnallisiin vaikuttavuustavoitteisiin, toiminnalliseen tuloksellisuuteen ja henkilöstön sekä resursseihin liittyviin tavoitteisiin. Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoite pitää sisällään turvallisen rangaistuksen täytäntöönpanon ja yhteiskunnan turvallisuuden edistämisen tavoitteet. Toiminnassa toteutuva yhdenvertainen kohtelu ja oikeusturvan toteutuminen ovat osaltaan myös yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Lisäksi asiakkaiden valmentaminen rikoksettomaan elämäntapaan kuuluu tämän tavoitteen alle. (Rikosseuraamuslaitos 2020a.)

Toiminnallista tuloksellisuutta tavoitellaan verkostoitumalla ja integroitumalla yhteiskunnan normaalipalveluihin. Toiminta- ja asiakasprosessien jouhevuus, myös tietojärjestelmien osalta lisäävät toiminnallista tuloksellisuutta. Toimiva toimipaikkaverkosto ja organisaatorakenne näyttelevät myös osaa tämän tavoitteen kohdassa. Strategiassa kohdistetaan katse myös henkilöstön innostamiseen, työhyvinvoinnin lisäämiseen sekä muutosvalmentamiseen. Vuorovaikutusta asiakkaiden ja henkilöstön välillä pyritään lisäämään. Toiminnan tavoite on olla myös taloudellista ja tuottavaa. Sitä edistetään kohdentamalla resursseja strategian mukaisiin toimintoihin. (Rikosseuraamuslaitos 2020a.)

Tutkimuksen kannalta on myös kiinnostavaa, mihin suuntaan rikosseuraamuslaitosta tulevaisuudessa ollaan viemässä. Rikosseuraamuslaitoksen uudessa vuosien 2020–2023 strategiassa painotetaan muun muassa verkostoyhteistyötä ja järjestöjen ottamista mukaan yhteistyöhön. Strategisia alueita ovat turvallisuus, tehokkuus, oikeudellisuus ja vaikuttavuus. Tutkimuksen kannalta merkillepantavaa on se, että Rikosseuraamuslaitoksella siirrytään omavalvontasuunnitelmien käyttöön ja toteuttamiseen vuoden 2020 aikana. (Rikosseuraamuslaitos 2020c.)

3.4 Vankeusrangaistuksen sisältö

Vankilaan tullaan joko poliisin tuomana tai siviilistä itseilmoittautuneena tuomion tullessa lainvoimaiseksi. Rangaistuksen suorittaminen pyritään toteuttamaan suunnitellusti. Vangin rangaistuksen sisältö, eli hänen sijoittumisensa vankilaan ja vankeusaikaiset sekä vapautumiseen tähtäävät suunnitelmat, pyritään vankeuslain mukaisesti suunnittelemaan yhdessä vangin kanssa. Suunnitelman laadinnasta vastaa arviointikeskuksen tai yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijät. Suunnitelmassa otetaan kantaa siihen mihin tuomittu olisi sijoitettava, ottaen huomioon hänen verkostonsa, arvio hänen kyvyistään noudattaa laitosten sääntöjä ja ehtoja, hänen muutosmotivaationsa sekä eri vankiloiden tarjoamat toimintamahdollisuudet. Henkilön rikoksen uusimisriskiä arvioidaan tässä yhteydessä myös. (Vankeuslaki 2015/767 4: § 6–7, Valtioneuvoston asetus vankeudesta 2015/548 3: § 15–16.) Rangaistusajan suunnitelmassa on useampi päätavoite ja pienempiin pilkotut keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Yksilöllisen suunnitelman tavoitteena on suunnitelmallinen rangaistuksen suorittaminen ja asteittainen vapautuminen suljetummista oloista vähitellen avoimempiin, vähemmin valvottuihin olosuhteisiin ja mahdollisuuksien mukaan lopulta koevapauden kautta vapautumiseen. (Valtioneuvoston asetus vankeudesta 2015/548 3: § 15–16.)

Kyseinen rangaistusajan suunnitelma tulee lain mukaan laadittavaksi, kun tuomio on lainvoimainen. Sitä ennen suunnitelmaa voidaan tehdä mahdollisuuksien mukaan vangin omasta tahdosta. Tutkintavangeilla voi olla lisäksi pakkokeinolain mukaiset yhteydenpitorajoitukset, jotka supistavat mahdollisuuksia osallistua rangaistusajan suunnitelman etenemistä edistäviin toimintoihin.

Vankiloiden toiminnalla pyritään vaikuttamaan vangin yhteiskuntaan sijoittumiseen positiivisesti (Rikosseuraamuslaitos 2019d). Rikosseuraamuslaitoksella on käytössään erilaisia akkreditoituja uusimisriskiä vähentäviä vaikuttamisohjelmia, joihin henkilöstöä koulutetaan jatkuvasti. Ohjelmien tarkoituksena on toimia interventiona. Esimerkiksi jos vangilla on rikollisia ystäväpiirissään, se ylläpitää tai vahvistaa hänen rikoksen uusimisriskiään. Kun pyritään löytämään yhteiskuntamyönteisempiä malleja ja seuraa, vaikutetaan interventiolla hänen uusimisriskiinsä. (Tyni 2015, 63–64.)

3.5 Kuopion vankila

Kuopion vankila kuuluu Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueeseen. Kyseessä on 93-paikkainen laitos, jonka yhteydessä toimii arviointikeskus. Kuopion vankilassa on sekä tutkinta- että vankeusvankeja, lisäksi sakkorangaistusta suorittavia sekä mahdollisesti yhdistelmä-rangaistuksen saaneita. Suljetun vankilan vieressä sijaitsee Kuopion vapauttamisyksikkö, 20-paikkainen avolaitos, johon sijoitetaan usein rangaistuksen loppua suorittavia, vapautumiseen valmistautuvia vankeja.

Samalla tontilla sijaitsee myös yhdyskuntaseuraamustoimisto sekä aluekeskus ja täytäntöönpanoyksikön toimipiste. (Rikosseuraamuslaitos 2020b)

Nykyisellä paikallaan Kuopion vankila on ollut vuodesta 1829. Viimeisimmäksi vankila peruskorjattiin sekä laajennettiin vuoden 2010 aikana. Kuopion vankilan keskivankiluku vuonna 2018 oli 93 vankia. (Rikosseuraamuslaitos 2020b.) Vankilan sijainti kaupungin keskellä mahdollistaa tutkintavankilaa-roolin, toisaalta edesauttaa vapautumisen valmistelua ja yhteiskuntaan integroitumisen tavoitteita. Lyhyet välimatkat verkostoihin, poliisiin sekä palveluihin helpottavat tutkijoiden ja tutkintavankien sekä avustajien, asianajajien ja vankien välistä yhteydenpitoa. Vankien vapautteen valmistautuminen on siten sujuvampaa. Rautatien läheisyys helpottaa vankien liikkumista vankikuljetuksen kautta. Kuopion vankilaan vangit tulevat joko vankikuljetuksen kautta, poliisin tuomina tai itse ilmoittautuneina. Kuopion vankilassa toimi vuoteen 2007 asti seksuaalirikollisille tarkoitettu STOP -osasto. Vankilassa ei ole enää naisille varattua osastoa, mutta matkasellissä on toisinaan naisvankeja. Vangit sijoittuvat Kuopion vankilan sisällä joko asunto-osastoille, eristysosastolle tai sijoittelu- tai matkaselliosastoille (Kuopion vankilan järjestyssääntö 2019, 9-10).

Vankilan eri osastot ovat luonteeltaan erityyppisiä. Asunto-osastoilla on enemmän toimintamahdollisuuksia kuin sijoitteluosastolla. Sijoitteluosastolla on rajatummalla toimintamahdollisuudet, koska se on tarkoitettu lyhytaikaista asumista varten. Sieltä käsin tehdään rangaistusajan suunnitelma yhdessä arviointikeskuksen kanssa ja odotetaan sen jälkeistä siirtymistä

suunnitelman mukaiseen vankilaan. Vaikeasti sijoitettaville vangeille on lisäksi oma osastonsa. Osastolla asuvat vangit voivat olla esimerkiksi oman turvallisuutensa vuoksi erillään asuvia henkilöitä. Päähteettömällä sopimusosastolla on avoimimmat olosuhteet ja kaikki siellä asuvat ovat eri toiminnoissa mukana. Osa sopimusosaston vangeista osallistuu esimerkiksi Kristillisen kuntoutukseen, jota järjestetään yhteistyössä ViaDia Pohjois-Savo Ry:n kanssa. Kuopion vankilaan tulevat uudet vangit asutetaan ensiksi matkaselliosastolle. Matkaselliosastolle voidaan tulla muusta vankilasta kuljetettavaksi edelleen tuomioistuinkäsittelyä varten tai terveydenhoidollisia tutkimuksia varten. Lisäksi on suljetuin eristysosasto, jolle sijoitetaan yksinäisyysrangaistusta suorittavat, järjestysrikkomusten johdosta erillään pidettävät ja turvaamistoimenpiteiden kohteena olevat vangit sekä tutkintavangit, joilla on täydet yhteydenpitorajoitukset. (Kuopion vankilan järjestyssääntö 2019, 9-10.)

Kuopion vankilan toiminnoilla pyritään vaikuttamaan vangin kiinnittymiseen yhteiskuntaan, vähentämään rikollista toimintaa, vahvistamaan arjen taitoja ja pitämään yllä ja vahvistamaan ihmisuhteita. Erilaisiin elämänhaasteisiin pyritään vaikuttamaan mm. yksilökeskusteluin. Vankilassa työskentelee psykologi, pastori, ohjaajia, erityisohjaajia ja sosiaalityöntekijöitä. Toiminnalla pyritään vahvistamaan terveyttä, hyvinvointia, yhteiskuntaan kiinnittymistä, arkielämän taitoja, koulutus- ja työelämän taitoja. Toiminta tähtää myös riippuvuuksien vähentämiseen, arvojen, ajattelun ja toiminnan muutoksen, rikoksettomuuden lisäämiseen sekä tukevien ihmisuhteiden vahvistamiseen. Kuopion vankilassa on kirjasto, jossa vangit käyvät asumisosastoilta viikkoaikataulutetusti kerran viikossa ja sijoitteluosastolta, matkasellista, eristysosastolta tarpeen mukaan. Erilaisia työskentely- ja opiskelumahdollisuuksia on myös. Vangit voivat opiskella esimerkiksi lukio-opintoja etäyhteyksien avulla. Vankila ostaa ulkopuoliselta palveluntarjoajalta Jedu -koulutuskuntayhtymältä ammatilliseen koulutukseen tähtäävää ja työelämään sijoittumiseen valmentavaa koulutusta. Lisäksi vangeille on puhtaanapito- ja kiinteistöhuollon tehtäviä. Kuopion vankilassa toimii kanttiini, josta vangit voivat ostaa joitakin elintarvikkeita, hygieniatuotteita, nikotiini tuotteita ja kirjoitusvälineitä. Kanttiinista ostetaan myös puheaikaa. (Häkkiä 2020; IPRA:n Vankilaesite 2020, 8.) Kuopion vankilan terveydenhuollosta vastaa Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen vankiterveydenhuollon yksikkö. Vangeille tarjotaan perusterveydenhuollon lisäksi suun terveydenhuollon sekä psykiatrian erikoissairaanhoidon palvelut. (Vankiterveydenhuollon yksikkö julkaisuaika tuntematon.)

Vaikuttamisohjelmista Kuopion vankilassa on käytössä muun muassa VKM- viisi keskustelua muutoksesta ja Uusi suunta -ohjelmat. Lisäksi Lapset puheeksi -menetelmän käyttöön on koulutettu henkilökuntaa. Lapset puheeksi -menetelmä pyrkii rakentamaan lapselle tärkeiden ihmisten ja lapsen välille ymmärrystä arjesta. Sen avulla suunnitellaan lapsen arkipäivän sujumiseen keinoja ja menetelmä onkin käytössä erilaisissa perheen käyttämissä palveluissa. (Suomen mielenterveys ry julkaisuaika tuntematon.) Ajatteluun ja käyttäytymisen muutokseen pyrkivä, kognitiivis-behavioraaliseen näkökulmaan perustuva, VKM- viisi keskustelua muutoksesta -ohjelma on yksi yksilötyöskentelyn työvälineistä. Viisi keskustelua muutoksesta on puolistrukturoitu ohjelma, jossa

motivoivan haastattelun menetelmin työskennellään vangin arvoja, muutosmotivaatiota ja muutosta tukevan verkostoa kartoittaen. (Rikosseuraamuslaitos 2019d.)

Matalariskisemmille seksuaalirikoksista tuomituille on Uusi suunta -yksilöohjelma. Ohjelma 16-kertainen ja se on jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa pohditaan: Mitä tapahtui? Tekoa tarkastellaan tässä osassa uhrin, tekijän ja oikeuslaitoksen näkökulmasta. Toisessa osassa perehdytään pohtimaan miksi teko tapahtui ja mistä siinä oli kyse? Asiakkaan kanssa tutkitaan sitä, miten hän on perustellut teon itselleen. Kolmannessa osassa siirrytään miettimään mitä tarvitaan, ettei tekoa tapahdu uudelleen ja lopulta suunnitellaan askelmerkkejä tulevaisuuteen. (Nurminen 2016.)

Kuopion vankilan osastokohtaiset päiväjärjestykset sisältävät lakiin perustuvien oikeuksien ulkoilun ja ruokailujen lisäksi viikoittaiset liikunta- ja kuntosalivuorot sekä saunavuorot. Myös kanttiinini eli vankilan sisällä sijaitseva kauppaan on viikoittain mahdollisuus. Vangeilla on ihmisoikeuksien mukaisesti uskonnonharjoittamisen vapaus, jota he voivat toteuttaa erilaisissa vankilan ja ulkopuolisten tahojen järjestämissä uskonnollisissa tilaisuuksissa. Vankilassa sijaitsee oman kaupan lisäksi oma kirkko ja kappeli, liikuntasali, erilaisia harrastetiloja mm. musiikkihuone ja oma kirjasto, joihin pääsee viikoittain. (Kuopion vankilan viikko-ohjelma 2020.)

Vangeilla on mahdollisuus tavata ystäviään ja omaisiaan erilaisissa tapaamisissa, joita järjestetään viikoittain. Tapaamiset ovat joko valvottuja tai valvomattomia. Perhetapaamisista puhuttaessa tarkoitetaan valvomattomia, 4,5 tuntia kestäviä, kodinomaisessa perhehuoneessa toteutettavia tapaamisia. Valvotut tapaamiset ovat lyhyempiä eli 45 minuuttia kestäviä ja valvonnalla tarkoitetaan sitä, että valvontahenkilökuntaa on läsnä. Lisäksi järjestetään erillisiä 45 minuuttia kestäviä lapsitapaamisia ja videotapaamisia. (Kuopion vankilan järjestyssääntö 2019, 4–5.)

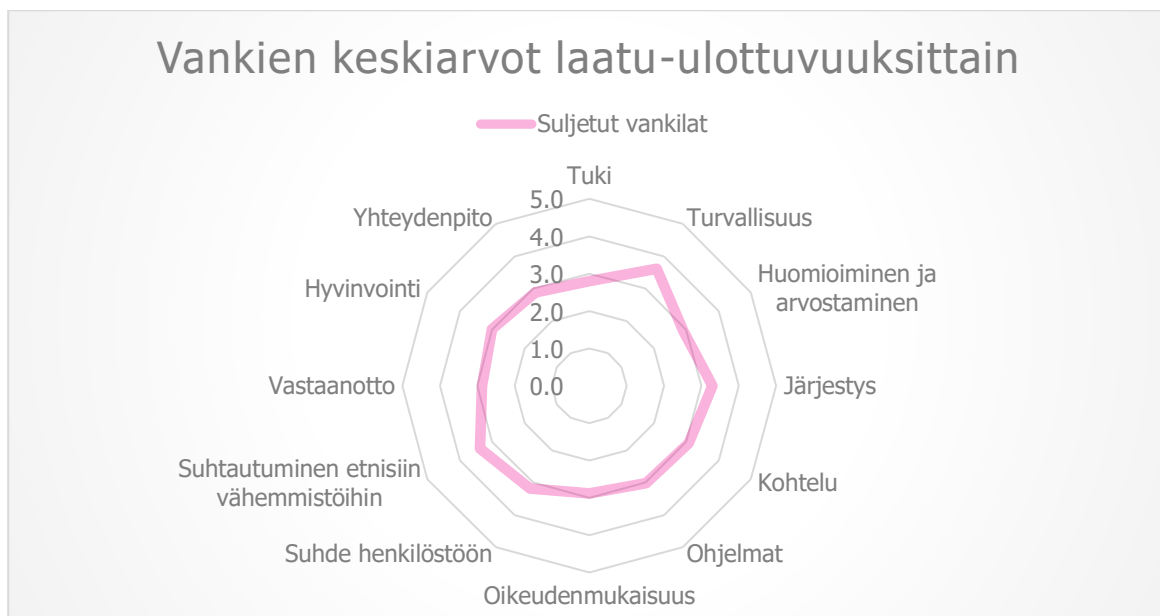
4 RANGAISTUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO TUTKIMUKSEN KOHTEENA

Tässä luvussa tarkastellaan rangaistuksen täytäntöönpanon laatututkimusta lähdekirjallisuuden kautta. Luvussa syvennyttään laatu- käsitteeseen tutkimusten ja aiempien tutkimustulosten avulla.

4.1 Laatu rangaistuksen täytäntöönpanossa

Vankien tyytyväisyydestä ja vankeuden laadusta on tehty Suomessa laajoja laatututkimuksia. Linderborg, Henrik & Blomster, Peter & Tyni, Sasu & Muiluvuori, Marja-Liisa (2012) Laatuaikaa vankilassa? Tutkimus vankilaelämän laatuun vaikuttavista tekijöistä. Tämän kaltainen ilmapiirikysely, jossa selvitetään vankiloiden moraalisen suoriutumisen laatumittareita, on lähtöisin Englannista (Liebling ja Arnold 2004) ja se on toteutettu mukautetusti muun muassa myös Norjassa ja Ruotsissa. Moraalisella suoriutumisella tarkoitetaan kykyä suoriutua vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta ihmisarvoa kunnioittavalla tavalla niin, että se edistää myönteistä kehitystä. Vankeuden tulisi olla laadultaan humaania ja oikeudenmukaista täyttäen myös turvallisuuden ja järjestyksen vaatimukset ilman liiallista tiukkuutta ja vaativuutta. Siihen tulisi sisältyä myös huolenpitoa, välittämistä ja tukea sekä arvostusta. Laatu ulottuu kaikkiin vankiloiden käytäntöihin ja henkilöstöpolitiikkaan. (Linderborg 2017.) Lieblingin ja Arnoldin toteuttaman kyselyn moraalisen suoriutumisen osa-alueet olivat kunnioitus, oikeudenmukaisuus, turvallisuus, asiallisuus, paneutuneisuus ja huolehtivaisuus (Linderborg ym. 2012).

Toinen rikosseuraamusten laatututkimus on esitelty Linderborg, Henrik & Blomster, Peter & Tyni, Sasu & Muiluvuori, Marja-Liisa (2015) Yhtenäinen organisaatio—yhtenäinen laatu? Tutkimus vankeuden ja yhdyskuntaseuraamusten laatutekijöistä rikosseuraamuslaitoksessa -teoksessa. Tämä tutkimus jatkoi edellisessä teoksessa kuvattua vuosina 2010–2011 toteutettua pilottitutkimusta vankilaelämän laadusta. Edellisen tutkimuksen nostettua esiin laajempaa tarkastelua vaativia laatutekijöitä kuten arvostukseen, henkilöstön ja vankien välisiin suhteisiin ja oikeudenmukaisuuteen liittyviä tekijöitä, haluttiin tutkimusta laajentaa koko henkilökuntaa, vankeja ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaita koskevaksi. havaitsi vankeuden ja yhdyskuntaseuraamusten laatuerojen johtuvan keskenään erilaisista työkuultuureista ja niiden heijastumisesta vankien sekä yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden ja henkilöstön suhteisiin. Laajennetun kyselyn vastausten keskiarvo on havainnollistettu seuraavaan kuvaan (kuva 4). Linderborgin ym. kaaviota mukailen.

KUVA 4. Vankien keskiarvot laatu ulottuvuuksittain (Mukaillen Lindeborg ym. 2015, 245).

Kuvassa näkyy pilottikyselyiden kaksitoista eri laadun ulottuvuutta. Suljettujen vankiloiden osalta parhaat arviot on saanut turvallisuuden, järjestyksen sekä suhtautuminen etnisiin vähemmistöihin - ulottuvuudet. Näistä kahdestatoista ulottuvuudesta on muodostettu isommat ulottuvuuksien teemat, joita kuvaan seuraavaksi.

Ensimmäisenä ulottuvuutena oli järjestyksen, turvallisuuden ja hallinnon laatu-ulottuvuus

Laatumittausten väittämät selvittivät vastaanottovaiheen perehdytystä, kohtelua ja sitä kuinka vangista on alusta alkaen huolehdittu esimerkiksi väittämien: ”Tässä vankilassa minut perehdytettiin..”, ”Minulle tehtiin riittävän selväksi ..rangaistusajan suunnitelmaan liittyvät tavoitteet”. Järjestys- ulottuvuutta selvitettiin sääntöihin, kontrolliin, turvallisuuteen ja vankilan organisointiin liittyvien väittämien avulla. Esimerkiksi: ”Vankilan säännöt ja ohjeet on tehty minulle selviksi”. Lisäksi selvitettiin oikeudenmukaisuutta yhdeksällä eri väittämällä, jotka liittyivät kuulemis-, poistumislupien myöntämisen-, kurinpito, päätösten perustelu- ja päihdetestaus- käytäntöihin. Poistumislupien myöntäminen koettiin epäoikeudenmukaisena. Vuoden 2013 tutkimuksen suljetun laitoksen vastaajista vain 11 % koki, että poistumisluvat myönnetään samoin perustein kaikille. Turvallisuutta selvitettiin mm. painostamiseen, puuttumiseen ja avun saamiseen liittyvillä väittämillä. Esimerkiksi 2013 seitsemän prosenttia suljetun vankilan vastaajista oli kokenut tai havainnut jengiläisten osalta painostusta. (Lindeborg ym. 2015, 148–159.)

Toista eli hyvinvointi -ulottuvuutta mitattiin hyvinvointiin, elinolosuhteisiin ja edellytyksiin sekä terveydenhuoltoon liittyvillä väittämillä. Suoraan hyvinvointia koskevat väittämät selvittivät ilmapiiriä, sellissä vietettyä aikaa ja itseilmaisun mahdollisuutta. Vuoden 2013 kyselyssä vangeista 41 % koki olevansa tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä. Elinolosuhteiden ja edellytysten alle katsottiin kuuluvaksi väittämät, jotka liittyivät ruokaan sekä vaate- ja puhtaanapitoon. Vuoden 2013 tutkimuksen

mukaan elinolosuhteisiin oltiin pääasiassa tyytyväisiä, mutta nuoremmat vangit olivat tyytymättömiä elinolosuhteisiinsa. Tästä ulottuvuudesta kanttiinin valikoimiin oli hieman yli puolet (51 %) tyytymättömiä tai erittäin tyytymättömiä vuoden 2013 kyselyssä. Terveystieteiden tutkimuskeskukseen liittyviin väittämiin oltiin myös tyytymättömiä 43 %. (Lindeborg ym. 2015, 160–166.)

Kolmas ulottuvuus oli nimellä suhteet. Suhteita henkilöstöön mitattiin selvittämällä mm. oikeudenmukaisuuden, reiluuden, ystävällisyyden ja ymmärtävän, arvostavan sekä välittävän kohtelun laatuvaittämien avulla. Väittämät sisälsivät luottamukseen, tukeen, empatiaan ja välittämiseen liittyviä arvoja. Henkilökunnalta välittämistä ja huolenpitoa vaille koki jäävänsä 37 % ja 25 % oli toista mieltä. Samoin myös arvostusta vaille koki jäävänsä 33 % ja eri mieltä oli 30 %. Suhteet -ulottuvuuteen kuuluu myös yhteydenpitomahdollisuuksiin liittyvät väittämät. Jo pilottitutkimuksessa ilmi tuli, että yhteydenpitomahdollisuudet olivat tärkein vankilaelämän laatuun vaikuttava tekijä. Vuoden 2013 tutkimuksen vastauksista suljettujen vankiloiden kohdalta 41 % oli tyytyväisiä ja 39 % tyytymättömiä. (Linderborg ym. 2015, 167–179.)

Neljäntenä ulottuvuutena oli toiminnallisuus. Tässä ulottuvuudessa selvitettiin esimerkiksi vankien saamaa tukea rikoksettomaan elämään, päihteettömyyteen tai mielenterveyden huomioimiseen, vapauteen valmistautumiseen sekä ohjelmatoiminnan vaikuttavuuteen. Suljetusta vankilasta vuonna 2013 toivottiin vapaa-ajan toimintamahdollisuuksia mm. liikuntamahdollisuuksien lisäämistä. (Linderborg ym. 2015, 180–187.)

4.2 Rikosseuraamuslaitoksen säännölliset laatumittaukset

Rikosseuraamuslaitoksella on aloitettu edellä esiteltujen tutkimusten ansiosta vuonna 2016 tekemään säännöllisiä kolmen vuoden välein toteutettavia laatumittauksia. Laatumittausten tarkoituksena on kuvata miten vangit, yhdyskuntaseuraamusasiakkaat ja henkilökunta ymmärtävät rikosseuraamusikäntöjen laadun. Sen pohjalta pyrkimyksenä on käytäntöjen kehittäminen, säännöllinen laadunarviointi ja laatuajattelun vakiinnuttaminen. Laatumittauksia tehdään niin henkilökunnalle kuin vangeille ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaillekin. Vuonna 2019 Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstöstä kyselyn ulkopuolelle jäi keskushallinnon, aluekeskuksen, Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen ja täytäntöönpanoyksikön henkilöstö, sillä haluttiin mitata välitöntä asiakastyötä tekevien tuloksia. (Itä- ja Pohjoissuomen rikosseuraamusalue 2020.) Suomen rikosseuraamuslaitoksen laatumittausten vastaukset on teemoiteltu eri osiin: 1. Järjestys, turvallisuus ja hallinto 2. hyvinvointi 3. suhteet 4. toiminnallisuus. Vankien vastausprosentti vuoden 2016 kyselyyn oli 63,7 ja vuoden 2019, vielä epävirallinen, vastausprosentti on 54,1 (n=1609). Yleisarvosanan keskiarvo laadusta on pysynyt samana ka=6,6. Kuopion vankilan vankiluku oli vuoden 2019 kyselyn toteuttamisen hetkellä 84, joista 59,5 % (n=50) vastasi kyselyyn. Vuoden 2016 vastausprosentti oli 65,9 % (n=60). (Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö 2020, 2–7.) Laatumittausten kyselyt ovat useamman sivun pituisia, kuin opinnäytetyössäni käyttämäni kysely oli kaksisivuinen.

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA SEN KUVAUS

Tämä luvussa tutkimuksen avataan tutkimuksen lähtökohtia. Lisäksi kuvataan kohderyhmä, sekä käytetyt menetelmät ja työn toteutus.

5.1 Tavoitteet, kysymykset ja kohderyhmä

Opinnäytetyön tutkimusongelma syntyi työelämän tarpeesta. Kuopion vankilassa haluttiin kerätä tietoa vankien arvioista koskien Kuopion vankilan toimintaa. Tutkimuksen kohderyhmä on Kuopion vankilan suomen kieltä puhuvat vangit. Vangit sijoittuvat Kuopion vankilan sisällä joko asunto-osastoille, eristysosastolle tai sijoittelu- tai matkaselliosastoille. Vankien arviointitiedon kerääminen oli perusteltua rikosseuraamuslaitoksen tavoitteilla sekä laatumittauksissa löydettyillä laatuviuilla. Kuopion vankilan johtajan Harri Pohjolaisen mukaan olisi toivottavaa, että vastaavanlainen vankikysely tehtäisiin jopa neljästi vuodessa ja vuoden 2017 aikana sellaista ei ollut vielä toteutettu. Kuopion vankilan toimintaa voidaan kehittää vastausten perusteella.

Tutkimuskysymys: Miten vangit arvioivat Kuopion vankilan toiminnan?

Alakysymykset: Miten eri laatu-olot (järjestys, turvallisuus, hallinto, suhteet, hyvinvointi ja toiminnallisuus) toteutuvat vankien arvioimana?

Lisäksi selvitetään arviota siitä, jääkö jotkut asiat täysin toteutumatta. Ennako-oletuksena oli, ettei vangeilla ollut jokaisesta väittämän kohdasta kokemusta vankilan eri osastojen luonteesta ja käytännöistä johtuen.

5.2 Toteutus ja lomake

Aiemmin Kuopion vankilassa oli osallistuttu valtakunnallisiin laatukselyihin ja Oulussa toteutettua lyhyempää palautekyselyä haluttiin testata Kuopiossakin. Kyselyn toteuttaminen sopi hyvin toisen sosionomi amk -harjoitteluni osasisällöksi ja sovimme Kuopion vankilan johtajan kanssa toteuttavani sen. Sovimme myös, että jatkaisin aineiston käsittelyä opinnäytetyössäni ja, että vastaukset käsiteltäisiin anonyymeina, jolloin erillistä tutkimuslupaa ei tarvittu.

Aineiston keräämistä varten hyödynsin Oulun vankilassa käytettyä strukturoitua kyselylomaketta, jonka muokkasin tätä vankilaa koskevaksi. Vankilaympäristössä lomakekysely on käytännöllisemmin toteutettavissa kuin nettikyselyt. Nettikyselyn täyttämistä varten olisi tarvittu henkilökunnan apua, erillisiä paikkoja, joissa täyttää kysely ja netin käyttöä varten olisi täytynyt anoa lupaa. Jokaisen vastaajan oli mahdollisuus täyttää lomake itsenäisesti sellissään.

Saatteen perusteella henkilö päättää osallistumisestaan ja vastaamisestaan tutkimukseen (Vilka 2007, 65). Muutin saatetekstiä (kuva 5) niin, että siinä korostui kyselyn luottamuksellisuus ja, jotta

selviäisi, että kyseessä oli Kuopion vankilaa koskeva kysely. Kirjoitin saatteeseen, että kyselyyn on mahdollista vastata itsenäisesti tai yhdessä työntekijän kanssa. Loppukiitos oli alkuperäisessä kyselyssä pelkistetty kiitos! Lisäsin lopputekstiin kiitoksen koskemaan palautetta ja kiittäjäksi henkilökunnan, jotta kyselystä tulisi yhä henkilökohtaisempi.

Vastaa oheisiin väittämiin rastittamalla (x) kohta, joka mielestäsi vastaa omia kokemuksiasi Kuopion vankilassa. Kysely on nimetön, älä siis kirjoita nimeäsi kyselylomakkeeseen. Voit vastata itsenäisesti tai yhdessä työntekijän kanssa. Joka tapauksessa kaikki palautteet kerätään nimettöminä. Vastauksia käytetään Kuopion vankilan toiminnan kehittämiseen.

KUVA 5. Kyselyn saateteksti

Kyseessä on informoitu kysely Heikkilän (2004, 18) mukaan, kun tutkija saattaa tehdä joitain tarkentavia kysymyksiä. Lisäksi informoidusta kyselystä on kyse, kun tutkija kohtaa vastaajan kyselyn jakaessa ja selventää heille kyselynsä tarkoitusta (Vilkkä 2007, 29). Informoidun kyselyn sekä yhdessä täyttämisen mahdollisuuden perustelin rikosseuraamuslaitoksen vuonna 2007 ilmestyneen selvityksen tuloksella vankien luku- ja kirjoittamisvaikeuksista. Selvitys oli osa yhteispohjoismaista selvitystä, jossa selvitettiin vankien koulutustaustoja, oppimisstrategioita, oppimisvalmiuksia ja -vaikeuksia sekä oppimismotivaatiota. Sen perusteella vastanneista vangeista (n=2 269) 22,6 % arvioi kohdaltaan vähän tai paljon kirjoitus- tai lukuvaikeuksia. (Koski ja Miettinen 2007, 61). Informoidun kyselyn avulla saatoin tavoittaa nekin vangit, jotka kokivat lukemisen ja kirjoittamisen haastavina. Selventämällä kyselyn tarkoitusta pyrin hälventämään epäilyjä ja madaltamaan vastauskynnystä. Halusin korostaa jokaisen vastaajan kokemuksen tärkeyttä, sillä omakohtaiseksi koettuihin kysymyksiin tai kyselyihin arvioidaan olevan helpommin vastattavissa (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010).

Vastauksia kerättiin kyselyssä väittämien avulla. Vastausvaihtoehdot mukailivat Likert -asteikkoa, jossa 'täysin samaa mieltä' ja 'samaa mieltä' -vaihtoehdot kuvaavat positiivisia kokemuksia ja huonosti sekä erittäin huonosti toista ääripäätä eli huonoja kokemuksia. Ennako-oletukseni mukaan muutin 'en osaa sanoa' -valintavaihtoehdon 'ei kokemusta' -vaihtoehdoksi. Oletukseni oli, että suuri osa 'en osaa sanoa' -vastauksista perustuisi siihen, ettei kaikista väittämistä ollut kokemusta. Esimerkiksi oletin, ettei jokaista vankia ollut perehdytetty työtoimintaan, tai kaikki eivät olleet tavanneet eri henkilökunnan jäseniä. Lomakkeessa ensimmäisellä puolella oli saateteksti ja 24 väittämää. Väittämät koskivat mm. perehdytystä, terveydenhuoltoa, kanttiinivalikoimaa, päiväjärjestyksen toteutumista, henkilökunnan suhtautumista, kiusaamisen suvaitsemista ja oikeudenmukaisuuden toteutumista. Kyselyn toisella puolella kysyttiin väittämien avulla yhteistyön sujumisesta eri henkilöstöryhmän kanssa. Samalla puolella, strukturoitujen kysymysten jälkeen, kysyttiin vastaajan taustatietoja. Kysymykset kartoittivat vastaajan ikää, sukupuolta,

vankilakertaisuutta ja sitä, kuinka pitkään vastaaja on ollut Kuopion vankilassa sekä sitä, kuinka tuomion suorittaminen jatkuisi. Lopuksi kahden avoimen kysymyksen avulla selvitettiin Kuopion vankilan vahvuuksia ja kehittämiskohteita. Avointen kysymysten avulla selvitetään vastaajien spontaaneja mielipiteitä (Vilka 2007, 68).

5.3 Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus

Opinnäytetyö oli määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Kvantitatiivista tutkimusta kutsutaan myös tilastolliseksi tutkimukseksi (Heikkilä 2015, 15). Tilastolliselle tutkimukselle tyypillistä on ilmiön kuvaaminen numeerisen tiedon pohjalta. Tämän tyyppisen tutkimuksen avulla voidaan kartoittaa olemassa olevaa tilannetta. Monesti selvitetään myös eri muuttujien välisiä riippuvuuksia tai tilanteissa tapahtuneita muutoksia ilman laadulliselle tutkimukselle ominaista syvempää syiden selvittelyä. (Heikkilä julkaisuaika tuntematon).

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa ilmiötä kuvataan numeerisen tiedon pohjalta riittävän suuren otoksen avulla. Otos edustaa osaa tutkittavasta joukosta ja otoksesta saatua tutkimustulosta pyritään tilastollisin päättelykeinoin yleistämään laajempaan joukkoon (Heikkilä 2015, 15). Pyrin tavoittamaan koko perusjoukon eli kaikki Kuopion vankilan kirjoilla olevat, suomen kieltä puhuvat, vangit kyselyn toteuttamisen ajankohdalta. Tutkittava joukko (n=86) sisälsi suomen kieltä puhuvia vankeja, vankiluvun vaihdellen jopa päivittäin, vankipaikkamäärältään 93-paikkaisessa vankilassa. Kaksi kieltäytyi vastaamasta ja osaa en tavoittanut esimerkiksi mielentilatutkimukseen tai oikeudenkäyntiin liittyvien poissaolojen vuoksi. Tein opinnäytetyön alkuvaiheissa tutkittavien määrään rajauksen suomenkielisiin vankeihin. Kuvaan rajausta tarkemmin eettisyys -luvussa.

Ominaista tilastolliselle tutkimukselle on valmiiden vastausvaihtoehtojen käyttäminen kyselylomakkeiden avulla tehtävillä kyselyillä. Jos kyselylomakkeen anto- tai vastaanottotilanteessa tutkija antaa lisätietoa, selventää tutkimuksen tarkoitusta tai esittää lisäkysymyksiä, voidaan puhua informoidusta kyselystä. (Heikkilä 2004, 15–18.) Opinnäytetyöni kyselylomake tehtiin Oulussa tehdyn kyselylomakkeen pohjalta.

Tutkimuksen tekoa kuvataan prosessiksi. Tutkimusprosessi koostuu tutkimuksen eri vaiheista, jotka liittyvät läheisesti toisiinsa. Ensimmäisenä vaiheena on tutkimusongelman määrittely, perehtyminen aiheen aiempiin tutkimustuloksiin ja teorian tietoon sekä tavoitteiden asettaminen. Tämän jälkeen tutkimusta jatketaan tarkentamalla siihen vaikuttavia seikkoja tutkimussuunnitelmassa. Suunnitelma selventää miten ja miksi tutkitaan, mistä aineisto saadaan, miten sitä tulkitaan ja kuinka työ raportoidaan sekä millä aikataululla ja budjetilla työtä tehdään. Tutkimussuunnitelman mukaisesti kvantitatiivisen tutkimuksen kohdalla työ etenee tutkimuslomakkeen laadinnalla, sitä seuraavalla aineiston keruulla, tiedon käsittelyllä ja sen analysoinnilla. Tulosten raportointi on luonnollisesti viimeisiä vaiheita johtopäätösten teon ja niiden hyödyntämisen kanssa. (Heikkilä 2015, 20–23.)

5.4 Aikataulut, resurssit ja aineiston keruu

Opinnäytetyö oli mahdollista toteuttaa osana harjoitteluani syys-joulukuussa 2017 ja tein sen muun harjoitteluun sisältyvän työn aikataulun puitteissa. Suoritin kolmannen sosionomi -tutkintoon liittyvän syventävän harjoittelun ennalta tutussa työympäristössä, mutta eri työtehtävissä. Palkallisen harjoittelun sisältönä oli vankilan sosiaalityöhön perehtyminen ja asiakasprosessien tarkastelu sosiaalityön näkökulmasta. Opinnäytetyöstä aiheutuviin kustannuksiin voi laskea osan palkkakuluistani, sillä minun virkatyötäni oli tekemässä toinen henkilö.

Opinnäytetyöprosessi alkoi kyselyn muokkaamisesta ja jatkui vastausten järjestelmällisellä keräämisellä. Yhteisymmärryksessä tutkimuksen tilaajan kanssa tultiin siihen tulokseen, ettei tutkimuslupaa tarvittaisi, koska kysely toteutettaisiin nimettöminä. Muokkasin malliksi saamastani Oulun vankilan kyselystä Kuopion vankilaa vastaavan ja jaoin vangeille kyselyt. Halukkaat (n=19) täyttivät sen yhdessä kanssani. Kyselyä jakaessani, kerroin mahdollisuudesta palauttaa kaavake minulle, sisäisen postin avulla tai osaston toimiston kautta. Suurin osa palautti vastaukset minulle. Säilytin vastauksia lukitussa kaapissa.

Toteutusta helpotti se, että olin työskennellyt vankilan sisällä aiemmin, eikä minun liikkumiseni vankilan sisällä työllistänyt muita henkilökuntaa. Minulla oli osastojen sellikohtainen asumistilanne mukamani. Vedin siitä yli vangit, joille olin lomakkeen antanut ja ne, joiden kanssa yhdessä olimme täyttäneet lomakkeen. Pyrin toteuttamaan kyselyn osasto kerrallaan, mutta osa vangeista ei olleet paikalla esimerkiksi mielentilatutkimuksen tai eri paikkakunnalla tapahtuvan oikeuskäsittelyn vuoksi. Palasin mahdollisuuksien puitteissa heidän luokseen, jos he olivat palanneet harjoitteluni aikana.

Jos joku vangeista halusi täyttää kanssani lomakkeen, kysyin osaston vartijalta, että sopisiko osaston aikatauluun kyselyn täyttäminen yhdessä vastaajan kanssa. Vartija saattoi ehdottaa rauhallista tilaa kaavakkeen yhdessä täyttämistä varten, esimerkiksi vapaata osaston virkailijan huonetta, taukotilaa tai kirjastoa.

Tilanteet, joissa olin kaavakkeen täyttämässä mukana, vaihtelivat keskenään suuresti. Jos en lomaketta antaessa pystynyt täyttämään sitä yhdessä vangin kanssa, palasin, kun sopiva tila oli löytynyt ja lisäksi siihen oli sopiva hetki sekä vangin että vankilajärjestyksen kannalta. En rajannut tarvittavaa aikaa suuremmin ja muutamissa tilanteissa kului useampi tunti. Pisimpään aikaa meni joko pitkäaikaisvankien tai tutkintavankien kanssa. Oli tilanteita, joissa kyselykaavake kirvoitti oman historian ja tuomion syyn kertomiseen, huolen ilmaisuun ja avun pyyntöön ja oli tilanteita, joihin oli varauduttu muistiinpanoilla. Jälkimmäisistä tilanteista minulle jäi vaikutelma, että tilaisuutta oli todella kaivattu ja odotettu. Annoin vastaajan päättää kirjaako hän itse vastaukset vai autanko häntä. Jos hän toivoi minun kirjaavan, varmistin oikeinymmärryksen ja luin kirjaamani hänelle. Tilanteissa, joissa olin mukana, pystyin kertomaan mitä tarkoitetaan esimerkiksi eri työntekijäryhmillä ja kuvasin, miltä kyseisen työryhmän edustajat tekivät tässä vankilassa tai miltä he näyttivät.

Vastausten keruun jälkeen vein vastaukset Webropol -ohjelmaan, josta sain strukturoiduista kysymyksistä valmiit pylväsdiagrammit ja prosentuaaliset osuudet vastausjakaumista. Lähetin Webropolin analyysin sekä litteroidut avoimet vastaukset vankilan johtajalle, joka jakoi tulokset edelleen koko henkilökunnalle. Tulosten tarkemman analysoinnin ja avointen kysymysten tarkastelun jätin tässä vaiheessa tekemättä.

5.5 Aineiston analyysi

Kyselylomake tehtiin Webropol -ohjelmaan, jonka avulla tulosten analysointi helpottui. Aineiston keruun jälkeen syötin käsin jokainen vastauksen ohjelmaan. Tiivistin vastauksia tuomion pituuksien kohdalta syöttämisvaiheessa, jotta tulosten esitys selkeytyisi. Jakamalla vuodet, kuukaudet ja viikot omiksi sarakkeiksi, tuloksista tuli helppolukuisemmat. Webropol -ohjelma muodosti vastauksista pylväsdiagrammit ja laski valmiiksi vastausten prosentuaaliset osuudet (kuva 6).

Kysymyksiin vastaaminen oli vapaaehtoista, joten kyselyyn osallistujat saattoivat jättää vastaamatta osaan kysymyksistä. Tästä johtuen vastausmäärät vaihtelevat keskenään. Lisäksi vastausvalinnat, joissa rasti on ollut kahden vastauksen välillä, on tulkittu yhdeksi vastaukseksi molempiin ruutuihin. Kun perehdyin tausta-aineistoon ja aiempiin valtakunnallisiin laatu-kyselyihin, huomasin kyselyn väittämien mukailevan samoja teemoja ja laadun eri ulottuvuuksia.

Avointen kysymysten vastaukset luokittelin myös laatu-ulottuvuuksittain. Ulottuvuudet on numeroitu seuraavasti: 1. Järjestys, turvallisuus ja hallinto, 2. hyvinvointi, 3. suhteet ja 4. toiminnallisuus.

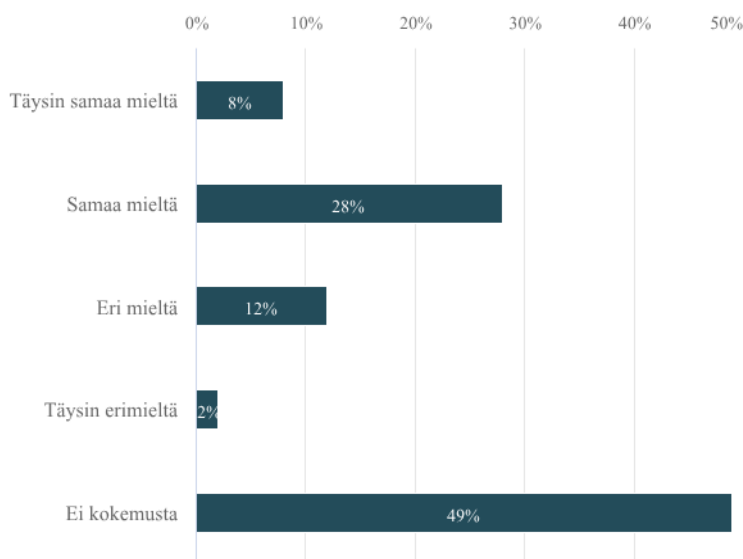
Jokaisen vastauksen eri osat jaettiin näiden ulottuvuuksien alle. Tutkijan olisi määriteltävä tarkkaan millaisia ryhmät ovat ja niiden tulee olla toisensa poissulkevia (Vilkka 2007, 68). Tämän kyselyn painopiste oli strukturoiduissa kysymyksissä, joita avoimet kysymykset täydentävät. Olen sen ja selkeyden vuoksi jaotellut avoimet vastaukset samojen luokkien mukaan, kun aiempi tutkimusaineisto ja tämän kyselyn strukturoitu osuus. Osa avovastauksista on tulkittavissa kahteen eri luokkaan. Mainitsen tulosten esittämisen kohdassa, jos tulkintatavasta riippuen myös toinen luokka olisi mahdollinen.

Määrälliselle tutkimukselle tyypillistä on käyttää esimerkiksi tilastotieteelliseen analysointiin tarkoitettua SPSS taulukointi -ohjelmaa analysoinnin apuna (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2019). Ohjelman avulla esimerkiksi eri taustamuuttujien vaikutusta voi analysoida suhteessa vastauksiin. Eri muuttujien ristiintaulukointi voisi tuoda mielenkiintoista lisätietoa tulevaisuudessa, jos tämän tyyppinen kysely vakiintuu. Opinnäytetyön ensisijainen tarve oli selvittää arvioita eri laatu-ulottuvuuksien toteutumisesta ja rajallisten resurssien vuoksi ristiintaulukoinnin jätettiin tästä työstä pois.

6 TULOKSET

Esitän tulokset pääsääntöisesti suhteellisen frekvenssin avulla. Keskityn tulosten esittämisessä kokonaiskuvan rakentamiseen. Yksityiskohtainen tulosten esittely on jo vankilalle toimitettu pylväsdiagrammien ja prosentuaalisten osuuksien sekä vastausvalintamäärien osalta (kuva 6). Kuvassa kuusi näkyy esimerkki vankilalle lähetetystä pylväsdiagrammiesitystavasta. Sen lisäksi jokaisesta kysymyksestä oli taulukko valituista vastausmääristä.

Vastaajien määrä: 83, valittujen vastausten lukumäärä: 83

KUVA 6. Väittämän 'Kurinpito toteutuu oikeudenmukaisesti' pylväsdiagrammiesitys

Tätä raporttia varten halusin helpottaa luettavuutta ja tulosten vertailtavuutta värillisten kuvien avulla. Vastausvaihtoehtoista 'erittäin hyvin' ja 'hyvin' ovat kaavioissa sävyiltään lähellä toisiaan, samalla logiikalla 'huonosti' tai 'erittäin huonosti' ovat värisävyiltään lähellä toisiaan. Kuvilla pyritään kuvaamaan vastausten suuntaviivoja ja värit toimivat apuna. Visuaalisen selkeyden vuoksi tarkemmat prosentuaaliset osuudet ja vastausmäärät esitetään tekstissä niin, etten raportoi jokaisen valinnan määrää ja prosentuaalista osuutta, vaan poimin merkittävimmät. Tunnistettavuuden häivyttämiseksi esitän avovastauksia vain harkitusti sanasta sanaan lainauksilla. Avovastauksista osaa käsittelen useamman ulottuvuuden kohdalla, jos niiden vaikutukset liittyvät eri ulottuvuuksiin. Esittelen kyselylomakkeesta poikkeavassa järjestyksessä ensiksi vastaajien sosiodemografiset taustatiedot. Vastauksia kertyi 86 kappaletta, joista 22 % (n=19) täytettiin yhdessä kanssani.

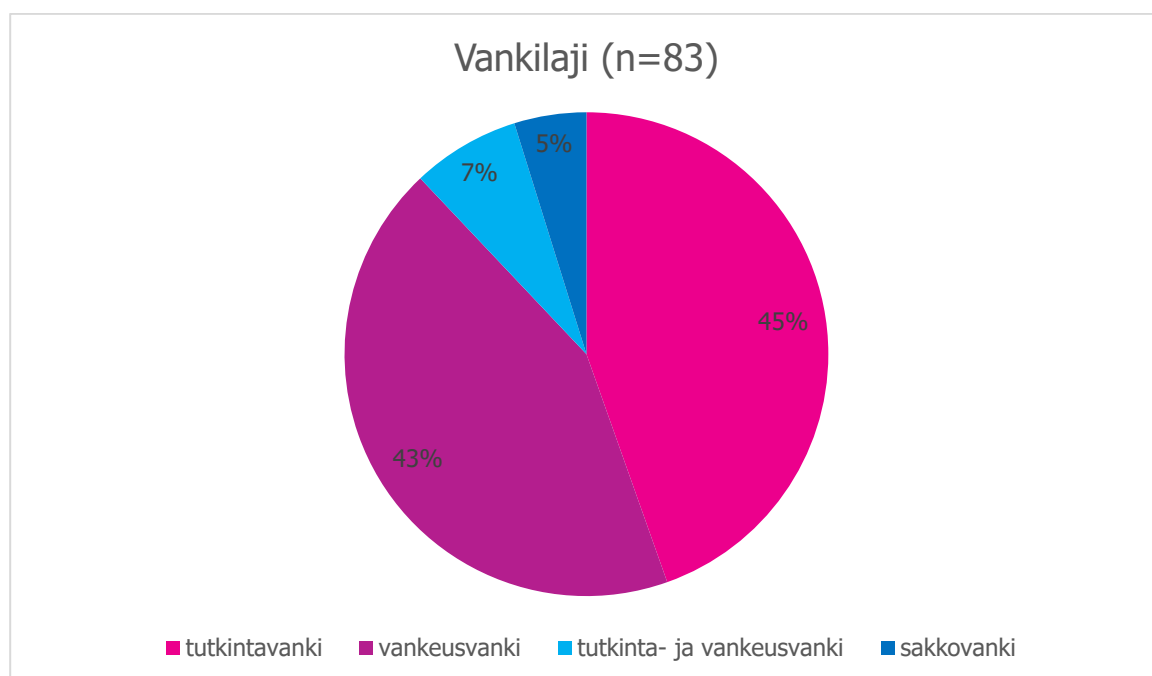
6.1 Taustatiedot

Vankilassa oli vastausten keräämisen hetkellä vain miesvankeja. Vastaajien ikä vaihteli 19 - vuotiaasta 77 -vuotiaaseen. Ikää koskevaan taustakysymykseen vastanneista (n=81) suurin osa eli 80,3 % (n=65) oli 20–40 -vuotiaita.

Vankilakertaisuus jakautui niin, että kaikista kysymykseen vastanneista (n=76) suurin osa eli 38 % (n=29) oli ensimmäistä kertaa vankilassa. Vankilassa toista kertaa oli 10,5 % (n=8) vastanneista ja toiset 10,5 % (n=8) oli kuudetta kertaa vankilassa. Yli kymmenen kertaa vankilassa olleita oli 7 vastaajaa, joista eniten vankilakertoja olleella oli 18. kertaa vankilassa.

Kyselyssä kysyttiin myös, kuinka pitkään vastaaja oli ollut Kuopion vankilassa. Vastanneista (n=75) yli kymmenen prosenttia (13,3 % n=10) olivat yli vuoden, suurin osa eli 65,3 % (n=49) alle vuoden ja 21,3 % (n=16) viikkoja.

Vankilajiltaan vastanneista oli 4,8 % (n=4) sakkovankeja. Sekä tutkinta- että vankeusvanki -statuksella oli 7,2 % (n=6) vangeista ja ainoastaan tutkintavanki -statuksella oli 44,6 % (n=37). Vankeusvanki -statuksella oli vastanneista 43,4 % (n=36). (kuva 7).

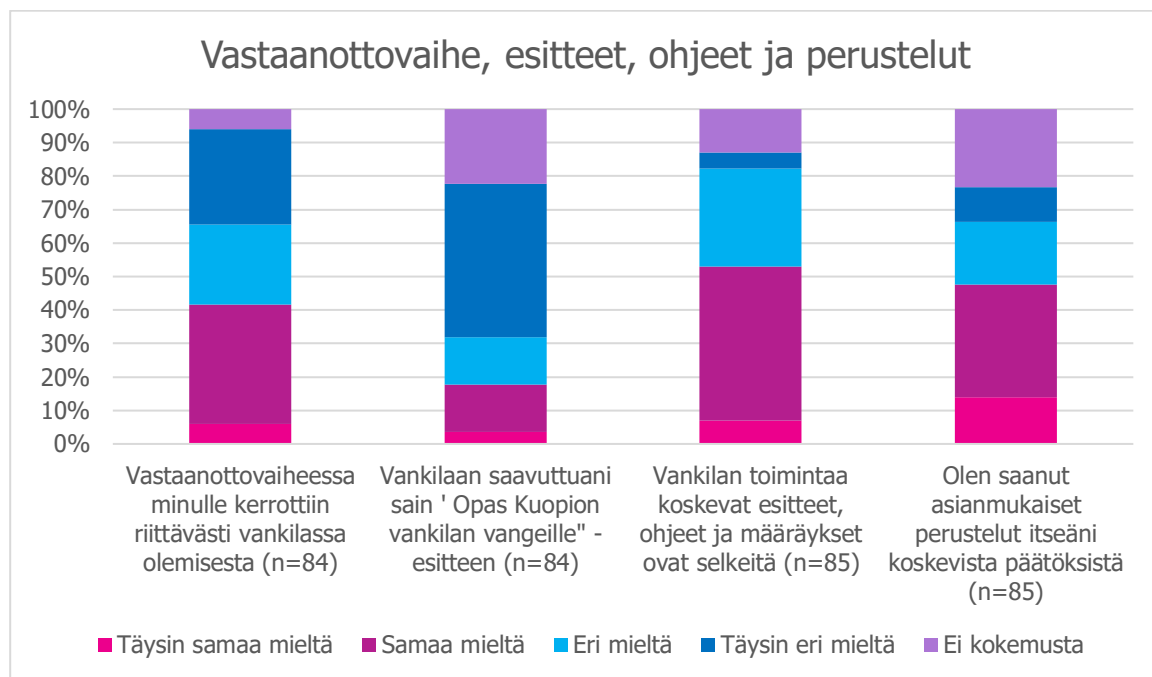
KUVA 7. Vastaajien vankilaji

Vastanneista yli puolet (65,3 %, n=49) vastasi tutkintavankeuden tai rangaistuksen suorittamisen jatkuvan Kuopion vankilassa, 16 % (n=12) vastasi siirtyvänsä lähiaikoina toiseen vankilaan, 14,7 % (n=11) oli vapautumassa lähiaikoina ja 4 % (n=3) valitsi "olen lähdössä koevapauteen"- kohdan. Vastanneita tähän valintakohtaan oli 75 kappaletta.

6.2 Vastaajien arvioita järjestyksen, turvallisuuden ja hallinnon ulottuvuudesta

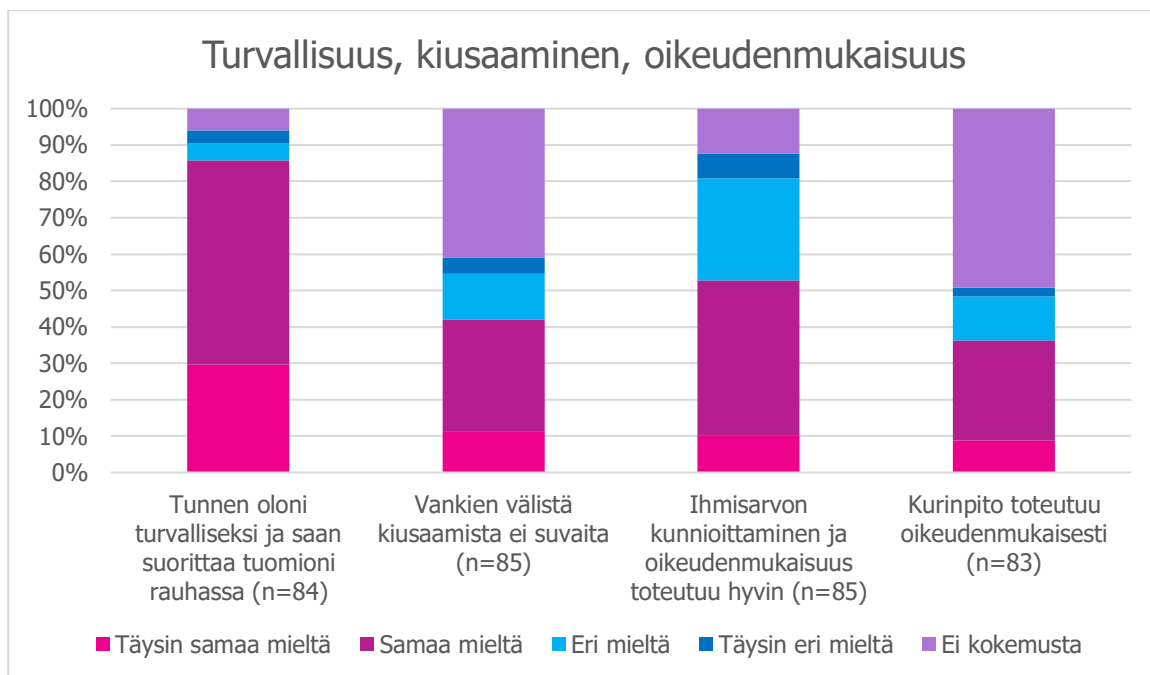
t Laatu-ulottuvuuden ensimmäisen teeman alle luokiteltiin väittämiä, jotka selvittivät järjestyksen, turvallisuuden ja hallinnon toteutumista. Väittämät olivat seuraavat: 'Vastaanottovaiheessa minulle kerrottiin riittävästi vankilassa olemisesta', 'Vankilaan saavuttuani sain "Opas Kuopion vankilan vangeille" -esitteen', 'Vankilan toimintaa koskevat, esitteet, ohjeet ja määräykset ovat selkeitä', 'Tunnen oloni turvalliseksi ja saan suorittaa tuomioni rauhassa', 'Vankien välistä kiusaamista ei

suvaita', 'Ihmisarvon kunnioittaminen ja oikeudenmukaisuus toteutuu hyvin', ' Olen saanut asianmukaiset perustelut itseäni koskevista päätöksistä', ' Päiväjärjestys toteutuu hyvin (esim. ulkoiluun, suihkuun, kuntosalille, jne. pääsee päiväjärjestyksen mukaan)' ja 'Kurinpito toteutuu oikeudenmukaisesti' sekä 'Vartijat perehdyttivät minut hyvin asuinosaostoni käytäntöihin ja toimintaan'. Esittelen tuloksia kahden eri kaavion avulla (Kuva 8 ja 9).

KUVA 8. Vastaanottovaihe, esitteet, ohjeet ja perustelut

Vastaanottovaiheen perehdytystä selvitettiin kahden väittämän avulla (kuva 8). Yhdessä väittämässä selvitettiin sitä, onko vastaanottovaiheessa kerrottu tarpeeksi vankilassa olemisesta ja toisessa selvitettiin sitä, onko vanki saanut siinä vaiheessa esitettä Kuopion vankilasta. Ensimmäiseen väittämään vastanneista (n=84) oli väittämän kanssa eri tai täysin eri mieltä 52,4 % (n=44) ja kuusi prosenttia (n=5) vastasi, ettei heillä ollut kokemusta. Vastanneista 41,7 % (n=35) oli samaa tai täysin samaa mieltä väittämän kanssa. Vankilaa koskevasta oppaasta vastaajista 22,6 % (n=19) ei ollut kokemusta. Ja täysin eri mieltä väittämän kanssa oli jopa 46,4 % (n=39). Vartijoiden toteuttamaa perehdytystä asuinosaosten käytäntöihin ja toimintaan vastaukset kallistuivat väittämän kanssa eri mieltä (53,6 % n=45) olevien puoleen, kun kaikista 84:stä vastanneesta 44,1 % (n=37) oli samaa mieltä. Vankilan esitteiden, ohjeiden ja määräysten selkeyttä mittaavan väittämän kohdalla täysin eri mieltä ja eri mieltä oli 34,1 % (n=29) ja yhtä mieltä väittämän kanssa oli 52,9 % (n=45). Asianmukaisia perusteluita on kokenut saavansa hieman alle puolet vastaajista (48,2 % n=41) ja vailla kokemusta ilmoitti olevansa 23,5 % (n=20) vastanneista.

KUVA 9. Turvallisuus, kiusaaminen, oikeudenmukaisuus

'Tunnen oloni turvalliseksi ja saan suorittaa tuomioni rauhassa' - väittämässä vastauksista (n=84) suuri enemmistö (85,7 % n=72) valitsi vastauksen 'samaa-' tai 'täysin samaa mieltä' (kuva 9). Vankien välisen kiusaamisen suvaitsemisen väittämässä 'ei kokemusta' -kohdan valitsi peräti 42,35 % (n=36) ja eri mieltä tai täysin eri mieltä oli 17,70 % (n=15) vastaajista. Myös kurinpidon oikeudenmukaisesta toteutumista lähes puolet eli 49,4 % (n=41) koko vastaajien joukosta (n=83) valitsi 'ei kokemusta' -vastausvaihtoehdon. Ihmisarvon kunnioittamista ja oikeudenmukaisuutta koskevan väittämän vastanneista 85:stä 36,5 % (n=31) oli eri tai täysin eri mieltä. Päiväjärjestyksen toteutuminen koettiin hyväksi, vain kaksi vastaajaa valitsi 'ei kokemusta' vaihtoehdon ja seitsemän oli eri mieltä. Yhteensä siis 90,6 % (n=77) kaikista vastaajista (n=85) oli sitä mieltä, että päiväjärjestys toteutuu hyvin.

Avovastauksissa oli monia päiväjärjestykseen liittyviä muutosehdotuksia ja kehitysideoita. Sellien ovien toivottiin olevan auki enemmän. Liikuntaa kaivattiin useamman kerran viikossa toteutuvaksi.

Perhetapaamisiin kaivattiin tupakointimahdollisuutta, niitä toivottiin useammin järjestettäväksi ja lisäksi toiveena oli pitkien matkojen huomioiminen tapaamisajan pituudessa. Lapsitapaamisiin mahdollisuutta ehdotettiin lisättävän määrällisesti. Tapaamisiin liittyvät avovastaukset on luokiteltu suhteet -ulottuvuuden alle, mutta edellisten ehdotusten vaikutus näkyisi myös päiväjärjestyksessä, siksi ne on nostettu myös tässä kohtaa esiin.

Asioiden selvittelyä peräänkuulutettiin useammassa avovastauksessa ja päätöksiin toivottiin parempia perusteluita. Pehdytykseen ja esitteisiin kaivattiin selkeyttä, lisäksi avun saamisessa kerrottiin kuluvan kauan ja sellikutsujen kuuluvuudessa olisi parannettavaa. Muutama vastaaja puuttuisi henkilökunnan älypuhelimien käyttöön, osa toivoi lisää päihdetestausta. Pehdyttämiseen

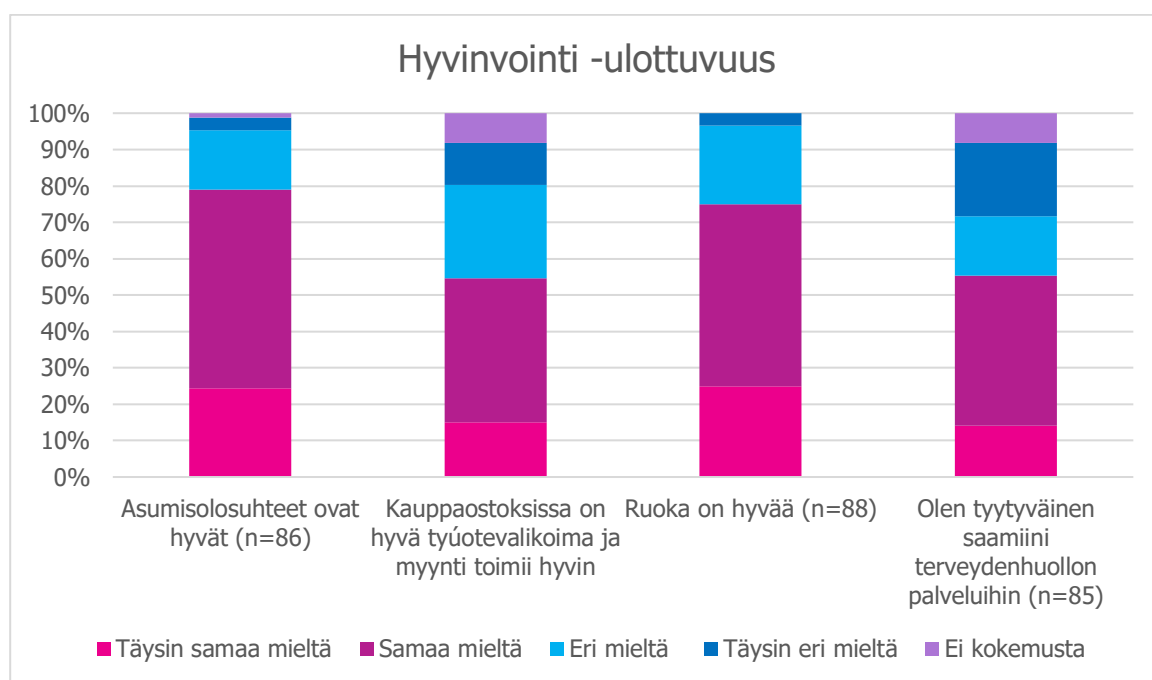
liittyy ehdotettiin ensikertalaisten yhteen saattamista ja viikoittaisia kokoontumisia, jotka sisältäisivät keskustelua vankilaelämästä. Myös tulohaastattelua kaivattiin.

6.3 Vastaajien arvioita hyvinvointiin liittyen

Hyvinvointiin liittyviä väittämiä olivat asuinolosuhteisiin liittyvät, ilmapiiriin, ostoksiin, ravintoon, puhtaanapitomahdollisuuksiin ja terveydenhuoltoon liittyvät väittämät. Väittämät, jotka liitettiin hyvinvointi -teeman alle, olivat:

'Asumisolosuhteet ovat hyvät', 'Kuopion vankilassa on hyvä suorittaa rangaistusta',

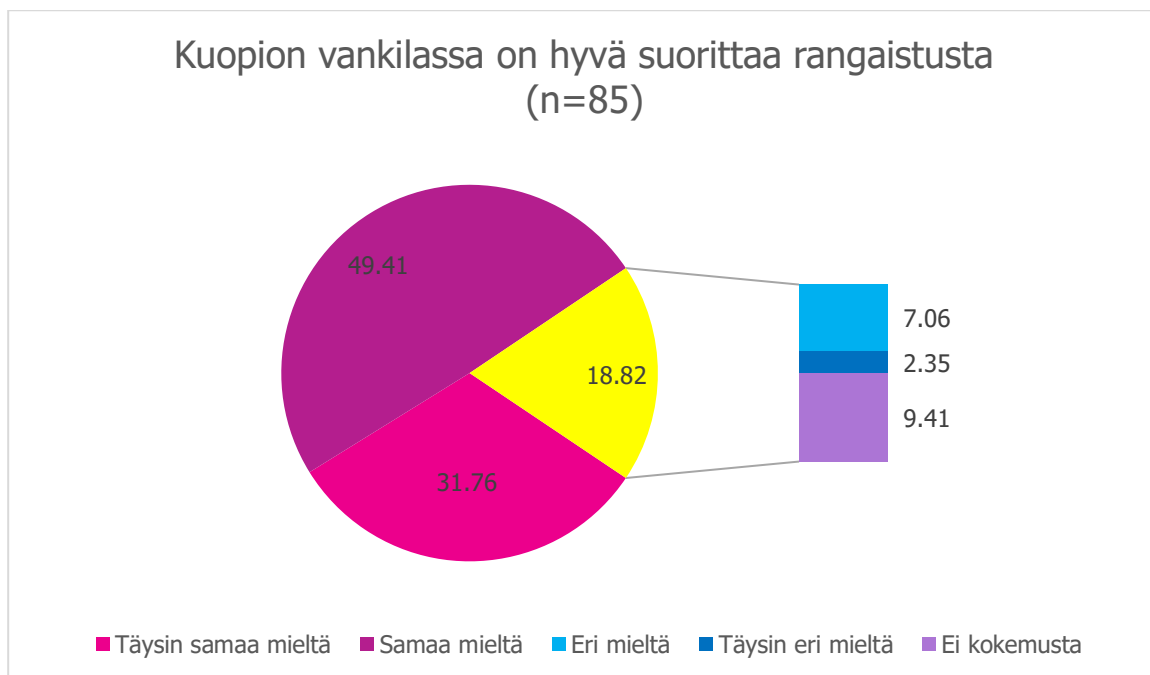
'Kauppaostoksissa on hyvä tuotevalikoima ja myynti toimii hyvin', 'Ruoka on hyvää' ja 'Olen tyytyväinen saamiini terveydenhuollon palveluihin'.

KUVA 10. Hyvinvointi -ulottuvuus

Kuvassa kymmenen näkyvän väittämän 'Asuinolosuhteet ovat hyvät' kanssa samaa mieltä oli 81 % (n=68), eri mieltä oli viidesosa (n=17) vastaajista.

Vastauksissa kauppaostoksilla ja kanttiinilla tarkoitetaan samaa asiaa eli vankilan sisällä sijaitsevaa kauppaa. Kanttiinin valikoimaa kritisoitiin paljon avovastauksissa. Kritiikki on nähtävillä myös strukturoidun väittämän vastauksissa, jossa hyvästä tuotevalikoimasta ja myynnistä on täysin eri mieltä tai eri mieltä 37,6 % (n=32). Tyytyväisiä kanttiinin valikoimaan ja myyntiin on kuitenkin 55,3 % (n=47) vastaajista. Vastaajat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä vankilassa tarjottavaan ruokaan (78,6 %, n=66) ja eri mieltä oli hieman yli neljäsosa (n=63) kaikista kysymyksen vastaajista (n=84). Terveydenhuollon palveluihin tyytyväisiä oli yli puolet (n=47), eri mieltä oli 16,5 % (n=31).

KUVA 11. 'Kuopion vankilassa on hyvä suorittaa rangaistusta' -väittämän vastaukset prosentuaalisesti ilmaistuna

Vastaajista yhtä mieltä väittämän 'Kuopion vankilassa on hyvä suorittaa rangaistusta' -kanssa oli 81,2 % (n=69) (kuva 11). Loppuosasta 9,4 % (n=8) valitsi 'ei kokemusta' -vaihtoehdon, mikä tarkoitti sitä, että eri mieltä väittämän kanssa oli vain alle kymmenen prosenttia (n=8) vastaajista.

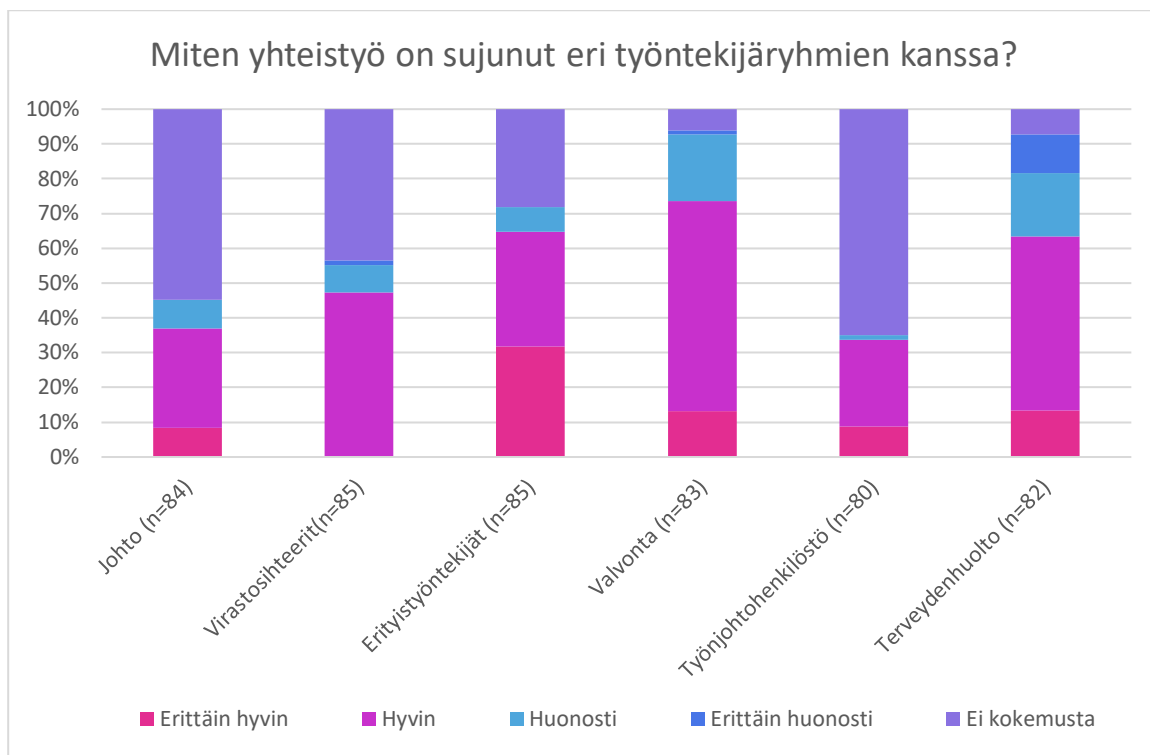
Avointen kysymysten kehitysideoita kohdistuivat kanttiinin valikoimaan. Tuotevalikoimaa toivottiin lisää, esimerkiksi pakasteita kuten jäätelöä ja pakastepizzaa. Vastauksissa kerrottiin ruoan loppuvan ennen kuin kaikki olivat käyneet kanttiinissa. Vankilan tiloista omassa sellissä sijaitseva suihku ja wc olivat tyytyväisyyden aiheita monessa avovastauksessa, vankilan ruokakin sai useita kehuja. Terveystuoltoon kohdistuva kritiikki koski lääkitystä ja vastaanotolle pääsyn aikaviivettä ja hoidon eriävää linjaa siviilissä tapahtuvan hoidon kanssa. Vankilan rauhallisuus nousi esiin monessa avovastauksessa.

6.4 Vastaajien arvioita suhteet -ulottuvuudesta

Suhteet -ulottuvuuden alle on luokiteltu väittämät koskien vastaajien suhdetta henkilöstön välillä ja lisäksi vastaajien mahdollisuutta ylläpitää suhteitaan läheisiin.

Kysymyksen 'Miten yhteistyö on sujunut eri työntekijäryhmien kanssa?' eri työntekijäryhmät olivat: johto, virastosihteerit, erityistyöntekijät, valvonta, työnjohtohenkilöstö ja terveydenhuolto (kuva 6).

KUVA 12. Yhteistyön sujuminen

Yhteistyön sujuminen eri työntekijäryhmien kanssa -kysymyksen kohdalla lähes jokaisen työntekijäryhmän osalta huonosti -valintoja tuli alle 10% vastanneista (kuva 12). Ainoastaan terveydenhuoltohenkilöstön osalta 'huonosti' ja 'erittäin huonosti' valintojen osuudet olivat yhteensä 29,27 % (n=24) ja reilusti yli puolet eli 63% (n=52) taas koki yhteistyön hyvänä tai erittäin hyvänä. Myös valvontahenkilöstön kohdalla yhteistyön sujumista arvioi 'huonosti' tai 'erittäin huonosti' toteutuneeksi 20,5 % (n=17). 'Ei kokemusta' -vastausten osuus oli yhteistyön sujumisen osalta suuri työnjohtohenkilöstön kohdalla (65 %, n=52), virastosihteerien (38,8 %, n=33) ja johdon (54,7%, n=46) kohdalla.

Avovastauksissa suhteet ulottuvuus korostui positiivisessa mielessä. Suhteet työntekijöihin ilmaistiin nimeämällä valvontahenkilökuntaa ja erityisohjaajia nimeltä ja keuhuttiin heidän työsuoritustaan. Suhteiden arvioissa huomio kiinnittyi henkilöiden työsuorittamiseen ja asioiden sujuvuuteen. Oltiin tyytyväisiä henkilökunnan ystävällisyyteen sekä vankilähtöisyyteen. Vastauksissa kiiteltiin siitä, "ettei ylimääräistä vittuilua tarvitse kuunnella" ja esimerkiksi se, että "vartijat ei huutele vaan avaavat oven", oli mainittu Kuopion vankilan vahvuutena. Tässä mielessä tämä suhteet -ulottuvuuden osa liittyy myös ensimmäiseen ulottuvuuteen, jossa on käsitelty ihmisarvon kunnioittamista ja oikeudenmukaisuutta.

Monissa avovastauksissa oli ehdotuksia tapaamisiin liittyen, joita avasin aiemmin. Tapaamisten toimivuus oli nostettu esiin vankilan onnistumisena. Soittomahdollisuuksiin liittyvät vastaukset luokiteltiin myös suhteet -ulottuvuuden alle. Vastauksissa ehdotettiin esimerkiksi yksityisyyden

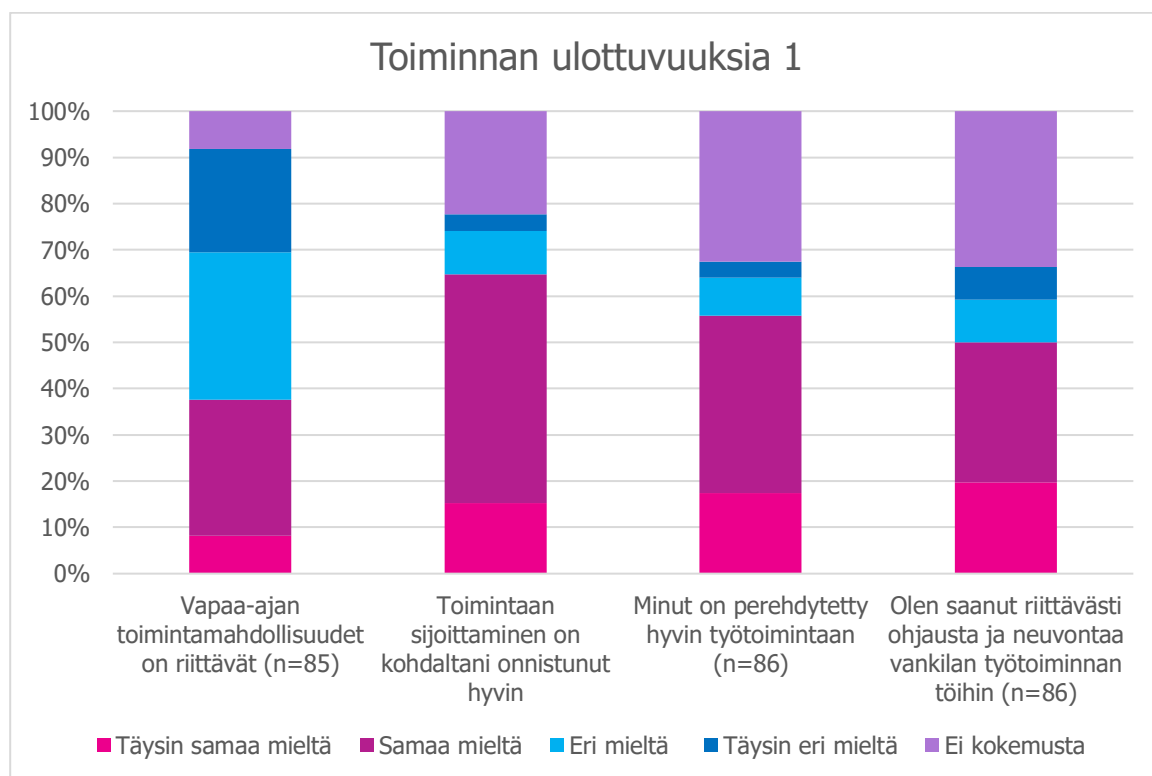
lisäämiseksi puhelimen ympärille seiniä, sillä puhelin sijaitsi osaston käytävien risteymäkohdassa vartijan valvomoa vastapäätä.

6.5 Vastaajien arvioita toiminnallisuuden ulottuvuudesta

Toiminnallisuuden ulottuvuudessa selvitettiin vastaajien saamaa tukea rikoksettomaan elämään ja eri toimintaohjelmamahdollisuuksiin sekä vapautumisen valmisteluun. Tähän ulottuvuuteen luokitellaan myös kokonaisarvio vankeusajasta Kuopion vankilassa.

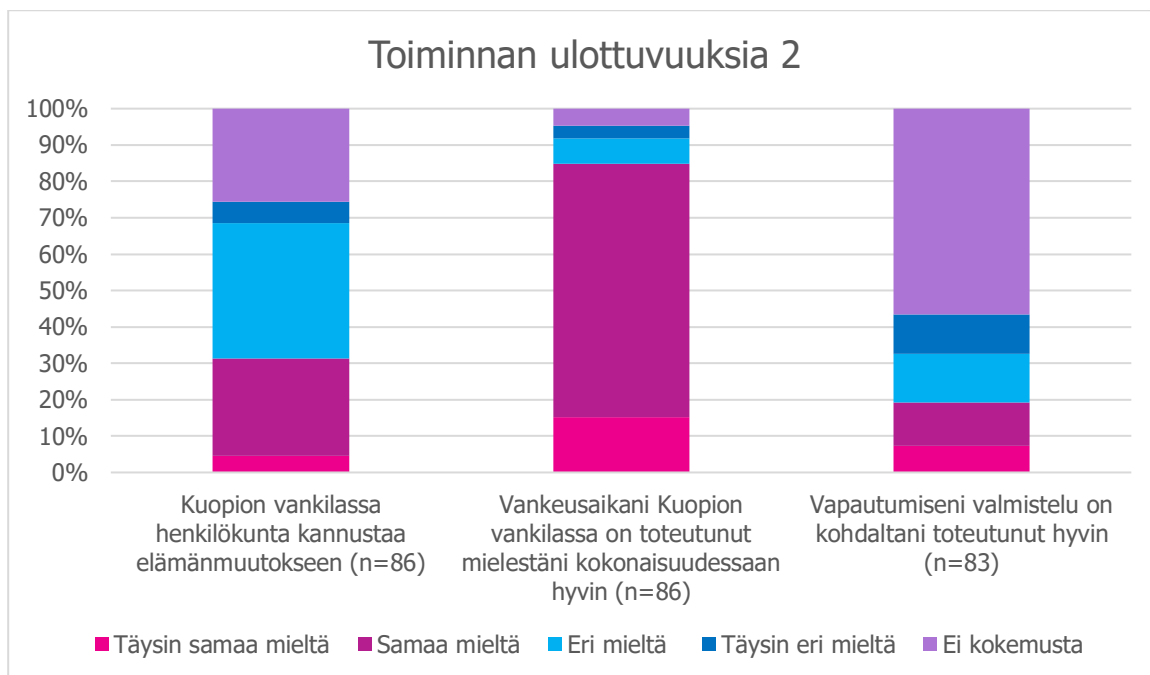
Väittämät olivat seuraavia:

‘Kuopion vankilassa henkilökunta kannustaa elämänmuutokseen’, ‘Vapaa-ajan toimintamahdollisuudet ovat riittävät’, ‘Minut on perehdytetty hyvin työtoimintaan’, ‘Vankeusaikani Kuopion vankilassa on toteutunut mielestäni kokonaisuudessaan hyvin’, ‘Toimintaan sijoittaminen on kohdaltani onnistunut hyvin’, ‘Vapautumiseni valmistelu on kohdaltani toteutunut hyvin’.

KUVA 13. Toiminnan ulottuvuudet 1

Vapaa-ajan toimintamahdollisuuksiin tyytyväisiä oli 38,1 % (n=32) ja tyytymättömiä oli yli puolet eli 54,8 % (n=36) (kuva 13). Toimintaan sijoittamisen on kokenut onnistuneeksi vastaajista 67,4 % (n=55). Työtoimintaan perehdyttämiseen oli tyytyväisiä yli puolet (56,5 % n=48). Perehdytyksestä ei ollut kokemusta 32,9 % (n= 28) vastaajista. Lähestulkoon yhtä moni valitsi ‘ei kokemusta’ -vaihtoehdon väittämän ‘Olen saanut riittävästi ohjausta ja neuvontaa vankilan työtoiminnan töihin’ -kohdalla.

KUVA 14. Toiminnan ulottuvuuksia 2

Vastaajista (n=86) huomattava osa (43,5 % n=37) oli eri mieltä siitä, että Kuopion vankilassa henkilökunta kannustaisi elämänmuutokseen (kuva 14). Myös neljäsosa (25,9 % n=22) vastasi, ettei ole kokemusta siitä. Kokonaisarvio vankeusajan toteutumisesta Kuopion vankilassa oli positiivinen. Vastaajista (n=85) yli kaksi kolmasosaa (n=73) arvioivat sen toteutuneen hyvin. Eri mieltä väittämän kanssa oli 9 % (n=9). Vapautumisen valmistelu on kohdaltani toteutunut hyvin - väittämässä 57 % (n=47) vastanneista valitsi 'ei kokemusta' -valinnan. Vastanneista 83:sta 24 % (n=20) oli eri mieltä tai täysin eri mieltä ja tyytyväisiä oli hieman alle 20 % (n=16).

Monissa avovastauksissa toivottiin lisää liikunta ja punttisalivuoroja, jotka sisältyvät päiväjärjestyksen lisäksi toiminnallisuus teemaan. Toimintoja sekä koulutusmahdollisuuksia kaivattiin eri osastoille ja eri aikaan järjestettäväksi. Muun muassa keittiön käyttämisen mahdollisuutta, musiikillisia toimintoja, lisää ulkoilua sekä saunomista ehdotettiin. Kristilliseen kuntoutukseen ja hengelliseen toimintaan oltiin hyvin tyytyväisiä. Toiminnallisuus -ulottuvuuteen on luokiteltu myös avovastausten toiveet kuntoiluvälineistä ja selliin saatavista kuminauhoista ja voimapyöristä. Vapautumisen valmistelun toteutumisesta harvalla (19,2 %, n=16) oli hyvä kokemus. Kokonaan 'ei kokemusta' -vaihtoehdon valitsi vastaajista yli puolet (56,6 % n=47).

7 POHDINTA

Pohdinta -luvussa käsittelemme tutkimustuloksia ja pohdim ratkaisuvaihtoehtojen vaikutuksia tutkimustuloksiin. Lisäksi tulevaisuuden pohdinnassa olen avannut vielä kehittävän arvioinnin teoriaa. Kehittävän arvioinnin ajatuksena on kehittää työtä ja toimintatapoja jo itse arvioinnin toteuttamisen aikana. Rikosseuraamusalalle hieman tuntemattomampi kehittävän arvioinnin menetelmä on ollut käytössä muun muassa kasvatusalalla. Menetelmän viitteitä on nähtävissä rikosseuraamusalalla ja halusin pohtia sen käyttöä vielä tulevaisuuden kehittämistyötä ajatellen.

7.1 Opinnäytetyöhön liittyvät eettiset ja luotettavuuskysymykset

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisun, Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa (2012, 6–7), mukaan tutkimuksessa tulee noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta, niin tulosten tallentamisessa, niiden esittämisessä kuin arvioinnissakin. Tutkimukseen täytyy olla lupa. Tutkijan tulee viitata asianmukaisesti muiden tutkijoiden työhön ja saavutuksiin. Aineisto kerätään, sitä tutkitaan ja arvioidaan sekä säilytetään eettisesti kestäväällä tavalla. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–7).

Tutkimuksen luotettavuutta eli validiteettia arvioitaessa kiinnitetään huomiota siihen, onko tutkimuksessa mitattu haluttua asiaa, sen ei tulisi sisältää systemaattisia virheitä ja sen tulisi antaa keskimäärin oikeita tuloksia (Heikkilä 2014, 5). Heikkilä (2014, 5–14) kuvaa kyselyn luotettavuuden muodostuvan kymmenestä tekijästä: tutkimusongelma on hyvin rajattu ja selkeä, perusjoukko on määritelty selkeästi, tutkimussuunnitelma on tehty hyvin, kyselylomake myös on tehty hyvin, otantamenetelmä on harkittu tarkkaan, otos on edustava ja riittävän suuri, tiedonkeruumenetelmä on sopiva, vastausprosentti on korkea, tilastolliset menetelmät ovat hallinnassa ja raportti on selkeä ja objektiivinen.

Validi tutkimus edellyttäisi mitattavien käsitteiden ja muuttujien tarkan määrittelyn ennen tutkimuksen tekoa. Tutkimuslomakkeen kysymysten tulisi mitata yksiselitteisesti oikeaa asiaa (Heikkilä 2014, 27.) Strukturoiduissa kyselyissä haasteena on siitä huolimatta se, ettei vastausten kerääjä, tulkitsija ja vastaaja välttämättä tiedä toistensa antamia merkityksiä kysyttävälle asialle. Esimerkiksi työtoimintaan perehdyttäminen voi sisältää eri vaihtoehtoista kertomista, itse työn sisältöön perehdyttämistä ja ohjaamista. Se voi tapahtua osastolla valvontahenkilökunnan avulla, eri esitteiden avulla, eri työtoiminnoissa ohjaten tai vankiasukkaiden kautta. Tutkimuksen perusjoukko on hyvin heterogeenisiä keskenään. Taustamuuttujien ristiintaulukoinnin avulla voisi selvittää tuomioiden pituuden suhdetta eri arvioihin ja sen avulla voisi esittää hypoteeseja eri merkityksistä.

Kyselyä varten olisi hyvä varata aikaa enemmän jo lomakkeen suunnitteluun ja sen esitestaamista varten. Heikkilän (2014, 49) mukaan esitestauksella selvitetään mm. lomakkeen ymmärrettävyyttä ja kysymysten tarpeellisuutta. Suunnitteluun ja esitestaamiseen olisi hyvä saada mukaan eri työntekijöitä, jotta saadaan yhteinen ymmärrys siitä, mitä tutkitaan ja miksi. Siten lisättäisiin myös työntekijöiden orientoitumista Rikosseuraamuslaitoksen laatutavoitteisiin. Esimerkiksi. Väittämät

'Olen saanut riittävästi ohjausta ja neuvontaa vankilan työtoiminnan töihin' ja 'Minut on perehdytetty hyvin työtoimintaan' sekoittuvat helposti keskenään. Kysymyksiä voisi tarkentaa lisäämällä sijainnin tai ajankohdan siitä, missä tätä perehdytystä oletettavasti tapahtuu tai kenen tehtävistä on kyse.

Vilkka (2007, 64–65) korostaa tarkistamaan kyselylomakkeen esitestausvaiheessa muun muassa siitä, että yhdessä kysymyksessä kysytään vain yhtä asiaa. Kyselylomake sisältää useita kysymyksiä, joissa yhdessä kysymyksessä kysytään kahta asiaa, ja niiden merkitys voi jäädä abstraktiksi. Rikosseuraamuslaitoksen laatumittauksissa on operationalisoitu tässä kyselyssä tiivistettyjä kysymyksiä useiksi konkreettisemmiksi kysymyksiksi. Tulevaisuudessa voisi olla kiinnostavaa mitata sitä, kuinka hyvin vangit tuntevat oikeutensa, joiden toteutumista kyselyssä kysyttiin. Avovastausten perusteella voisi päätellä niiden olevan ainakin hyvällä tasolla.

Kysymysten johdattelua tulisi välttää (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010). Opinnäytetyön kyselyn väittämien kohdalla johdattelu on vältetty tasapainottamalla vastausvaihtoehdot niin, että vastakkaiset arvot löytyvät mielipidevalinnoista. Toisaalta se, että vastausasteikon 'en osaa sanoa' -vaihtoehto muutettiin 'ei kokemusta' -vaihtoehdoksi, voidaan mieltää joidenkin väittämien kohdalla rinnakkaiseksi 'täysin eri mieltä' -vaihtoehdon kanssa. Esimerkiksi 'Vankilaan saavuttuani sain "Opas Kuopion vankilan vangeille" -esitteen kohdassa vastausvalinta 'täysin eri mieltä' voidaan tulkita niin, ettei vastaaja ole saanut esitettä ja näin hänellä ei ole myöskään kokemusta siitä. Valintavaihtoehto 'ei kokemusta' saattoi vaikuttaa vastaajien ilmaisuun myös väittämässä 'Kurinpito toimii oikeudenmukaisesti'. Usealla vastaajalla voi olla käsitys kurinpidon oikeudenmukaisuudesta, vaikkei siitä olisikaan omakohtaista kokemusta. Vastaaja on tällaisessa tapauksessa voinut vastata joko käsityksensä mukaisesti tai valita valinnan, joka korostaa omakohtaisen kokemuksen puutetta.

Opinnäytetyössä on pyritty rehellisesti tarkastelemaan ja kuvaamaan tutkimuksen heikkouksia ja mahdollisia epäselvyyksiä. Aineiston keruun alkuvaiheissa tehtiin eettisesti hankala päätös, ettei kyselyä tehtäisi vangeille, joiden äidinkieli olisi muu kuin suomen kieli. Rajallisten resurssien vuoksi ei ollut mahdollisuutta varmistua siitä, että toista kieltä äidinkielenään puhuvat kyselyyn vastaajat ymmärtäisivät kyselyn ja tulisivat ymmärretyiksi, kuten asiansa tarkoittivat. Näin heikennettiin vieraskielisten vankien osallisuutta. Tämä on ehdottomasti tulevaisuudessa korjattava asia vankikyselyissä ja vankien oikeuksien toteutumisen kannalta.

Tulosten analysoinnissa valintaruutujen välissä olevan vastausvaihtoehdon tulkitseminen kahdeksi vastaukseksi vääristää tulosta. Rasti keskellä kahta eri valintaruutua olisi joko pitänyt jättää tulkitseematta tai tulkita puolikkaaksi vastaukseksi kumpaankin valintaruutuun. Tutkimus jatkettiin kuitenkin loppuun alussa valitulla tulkintavälillä, sillä valintoja oli vähäinen määrä eikä siten vaikuttanut suuresti tutkimuksen lopputuloksiin. Raportin viivästynyt valmistuminen voidaan pitää tutkimuksen vaikuttavuuden kannalta heikentävänä tekijänä. Nopeammalla raportoinnilla tulosten hyödyntäminen olisi voinut olla tehokkaampaa. Työn tilaajalla oli mahdollisuus käyttää analysoituja tuloksia jo hyvissä ajoin ennen raportin valmistumista.

Kyselyä tehdessä on tarkkaan pohdittu sitä, kuinka vastausten kerääminen palvelisi myös vastaajia. Kun oikeuksia on jo rajattu vapauden osalta, voi vastaaja tyytyä tiettyyn rooliinsa työme kohteena. Ennakkoon mietitytti, että rohkenevatko vangit haaveilla paremmista oloista, ovatko he tyytyväisiä mahdollisesti liian vähään tai uskaltavatko ilmaista toiveitaan. Atjonen (2015, 38) kuvaa keskustelua tärkeimmäksi tiedonhankinnan menetelmäksi. Ilman sitä, asiat kasvavat helposti kiereen. Toisaalta jatkuva samoihin asioihin palaaminen, ilman, että niistä seuraa mitään, turhauttaa (Atjonen 2015, 308). Kerroin lomakkeen luovuttamisen yhteydessä kyselyn tarkoituksesta kehittää Kuopion vankilan toimintaa, siitä, että käyttäisin vastauksia opinnäytetyöni osana ja että käsittelisin ne anonyymeina. Lisäksi tarjosin vaihtoehtoa täyttää kaavaketta yhdessä. Vastauksia on mahdoton yhdistää henkilöihin suuren vastausprosentin ja tulosten esittämistavan perusteella.

Myös oma roolini mietitytti ennakkoon. Olin työskennellyt osastoilla valvontatehtävissä. Ajattelin sen vaikuttavan heikentävästi minun luotettavuuteeni vastaajien silmissä. Mietin, mielletäisiinkö minut osana jonkinäköistä vaikeasti läpäistävää viranomaisten rintamaa. Yllätyin positiivisesti ja vaikutti siltä, että tilaisuutta palautteen antamiselle arvostettiin.

Työn objektiivisuuden olen kokenut haasteena, sillä olen työskennellyt useamman vuoden Kuopion vankilakampuksella eri tehtävissä. Osaltaan siitä on varmasti ollut hyötyä niin tutkimuksen toteutuksen kuin raportoinninkin kannalta. Ymmärsin tutkimuksen kontekstia työkokemukseni avulla syvemmin. Lisäksi kyselyn toteuttaminen Kuopion vankilassa oli vaivattomampaa kuin ympäristöön tottumattomalla tutkijalla olisi voinut olettaa. Minun liikkumiseni vankilan sisällä ei työllistänyt merkittävästi valvontahenkilökuntaa tai muita henkilökunnan jäseniä. Objektiivisempaa otetta tutkimukseen olisi syntynyt esimerkiksi organisaation ulkopuolelta tulevan työparin avulla. Kehittävän arvioinnin näkökulmasta organisaation sidosverkostojen mukana oleminen edistäisi myös toiminnan kehittämistä ja kehittävän asenteen integroitumista (Atjonen 2015).

Kun vastauksissa ilmeni työntekijöiden nimiä niin positiivisessa kuin negatiivisessakin merkityksessä, tutkimuksen tilaajan toiveesta, vastauksista häivytettiin nimet. Vastauksiin kirjoitettiin nimen kohtaan työntekijän virka-asema ja tällöin osa työntekijöistä saattoi olla helposti tunnistettavissa. Kun tutkimuskyselyn tarkoitus on selvittää vankien todellisia subjektiivisia arvioita, ei kyseistä yhdistettävyyttä näyttäytyä haitallisena asiana. Se tuo virkamiesten työhön kaivattua läpinäkyvyyttä, sen avulla mahdollisesti lisätään kyselyyn vastanneiden luottamusta organisaatioon ja isommassa mittakaavassa viranomaisiin. Ammattimainen työntekijä pystyy joka tapauksessa tarkastelemaan toimintaansa palautteen avulla.

Kehittävän arvioinnin periaatteiden mukaisesti myös kyselyn tuloksia voisi pohtia vastaajien kanssa. Heille voisi järjestää tulosten esittelyä varten varattuja pienempiä tilaisuuksia, johon voisi osallistua

eri toimenkuvan työntekijöitä. Tilaisuuksissa yhdessä kirkastetut, kyselystä jatkojalostetut ideat etenisivät lisäselvitykseen ja toteutukseen. Tutkintavankilassa yhteisöllisyyden muodostuminen voi olla haastavaa, mutta vastaajien tunnetta vaikuttamisen mahdollisuuksista, arvostuksesta ja kunnioituksesta voisi kasvattaa lisäämällä tämän suuntaista läpinäkyvyyttä. Tulevaisuudessa useampien kyselyiden koonteja voisi pitää esillä uusia vankeja varten. Tutkimuksessa esiin tulleiden lukemisen haasteiden vuoksi voisi olla hyvä esittää koonnit kielellisesti lähempänä vastaajia kuin mitä raportit ja lakipykälät yleensä ovat. Niihin voisi koota toiveita ja niiden selkokielisiä selvityksiä ja toteutuksia. Tämän raportin osalta olisi toivottavaa, että tulosten esittely olisi Kuopion vankilassa vangeille nähtävillä.

Lisäksi on kiehtovaa miettiä mitä mahdollisuuksia olisi lisätä totutusta tavoista poikkeavia tapoja toteuttaa rangaistusten täytäntöönpanoa yhteisöllisemmän ajattelun kautta esimerkiksi osallistamalla enemmän vankeja ja henkilökuntaa kehittämistyöhön yhteisesti.

7.2 Tutkimustulosten tarkastelu

Tutkimustuloksissa on nähtävissä yhtäläisyyksiä valtakunnallisten laatukselyiden ja sitä ennen tehtyjen laajojen tutkimusten kanssa. Monet avovastausten kehittämistoiveista on perusteltavissa esimerkiksi apulaisoikeusasiamiehen kannanotoilla tai suosituksilla. Oikeusasiamiehen toimintakertomuksen (2018, 3) mukaan kannanottojen ja suositusten noudattaminen on hyvällä tasolla. Suositusten noudattamatta jättämiset selittyvät usein resurssien vähyydellä tai lainsäädännön puutteilla. Esimerkiksi sellien ulkopuoliseen aikaan on apulaisoikeusasiamies ottanut kantaa muun muassa päätöksessään 2830/2/15, jossa kehoitettiin myös toimintojen ulkopuolella oleville vangeille järjestämään suositusten mukainen mahdollisuus sellin ulkopuoliseen aikaan vähintään kahdeksan tuntia päivässä. (Eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomus vuodelta 2017 2018, 186). On ymmärrettävää, että resurssien puutteessa se on vaikeaa toteuttaa, mutta rikosseuraamuslaitoksen tulisi aktiivisesti pyrkiä takaamaan resurssit, joiden avulla rikosseuraamuslaitoksen laatuavoitteet ja siten myös vankien oikeudet toteutuisivat.

Kuten laatukselyissä, niin Kuopion vankilan vankien arvioissakin, näkyi tyytymättömyys vankiterveydenhuollon palveluihin, vapaa-ajan toimintojen määrään ja toisaalta kaikissa koettu turvallisuus oli hyvällä tasolla. Tulosten perusteella Kuopion vankilan vastaanottovaihe tarvitsisi kehittymistä. Vastaanottovaiheen perehdytys ja tulo-opas oli yli puolelta vastaajista jäänyt vaillinaiseksi tai puuttui kokonaan. Vankilassa on otettu tulo-opas sekä tulohaastattelu käyttöön. Lisäresurssit organisaatorakenteen myötä ovat olleet ratkaisuna tähän haasteeseen.

Tulevien kyselyjen toteuttamisen yhteydessä ei tulisi sivuuttaa sitä, että hieman yli viidesosa vankivastaajista ottaa tukea vastaan kyselyn täyttämiseen. Kyselyn halusi täyttää yhdessä kansani yhdeksäntoista vastaajaa, mikä tarkoittaa 22 % osuutta kaikista vastanneista (n=86). Määrä mukailee yllättävän tarkasti kirjoitus- tai lukuvaikeuksia itsellään tunnistavien vankien määrää. Viitataan rikosseuraamuslaitoksen vuoden 2007 selvityksen tuloksiin, jossa vastanneista vangeista (n=2 269) niin ikään 22,6 % arvioi kohdaltaan vähän tai paljon kirjoitus- tai lukuvaikeuksia (Koski ja Miettinen 2007, 61). Yhdistyneiden kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöissä (2017, 54)

otetaan kantaa siihen, kuinka lukutaidottoman vangin tulee saada ohjeet myös suullisesti lukutaidottoman vangin kohdalla. Kyseisiä sääntöjä on tarkoitus soveltaa myös tutkintavankien olosuhteisiin (Yhdistyneiden kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt 2017, 20). Kyselyjen toteuttamista voisi jatkossa pohtia järjestettävän tuetusti.

Vapautumisen valmisteluun liittyvässä väittämässä 'ei kokemusta' -osuus oli yli puolet vastanneista. Toisaalta tämän väittämän vastaukset ovat selitettävissä tutkintavankilan roolilla. Vankilaan tullaan tuomion alkuvaiheissa ja tuomion tullessa lainvoimaiseksi vanki sijoittuu suorittamaan tuomiotaan vankilaan, joka tarjoaa enemmän toimintamahdollisuuksia. Toisaalta Kuopion vankilassa on myös sakkovankeja ja muita, joiden tuomion pituus on lyhyt ja, joiden vapautuminen tapahtuu Kuopion vankilan kautta. Lisäksi vapautumisen valmisteluun voi mieltää rangaistusajan suunnitelman mukaisen toiminnan ja vapautumisen suunnittelun esimerkiksi Kristillisen kuntoutuksen kautta Kuopion vapauttamisyksikköön ja sitä kautta koevapauteen Kristillistä kuntoutuspolkua pitkin. Kuten aiemmin todettu, on vaikeaa arvioida miten vastaajat ovat kysymyksen tulkinneet. Tulkintatavasta huolimatta vapautumisen valmistelua ei tule unohtaa tutkintavankilassakaan.

Myös asian mukaisia perusteluja itseään koskevista päätöksistä vailla oli jopa puolet kun 52,9 % (n=45) valitsi, joko 'eri mieltä väittämät' tai 'ei kokemusta'. Sekin on linjassaan oikeusasiamiehen huomautusten kanssa ja siten valtakunnallisella tasolla. Kuten oikeusasiamies on todennut, perusteluiden tulisi olla konkreettisia. Jokaisella virkamiehellä on vastuu noudattaa työssään lain mukaisia käytäntöjä ja toimintatapoja. Kun kyseessä on rikosseuraamusalalla valtakunnallisesti yleinen kehittämiskohta, olisi toivottavaa, että rikosseuraamuslaitoksella kehitettäisiin valtakunnallisesti päteviä ohjeistuksia tai konkreettisia esimerkkejä siitä, miten perustelut olisi hyvä ilmaista.

Kuopion vankilan vastaukset antavat tyytyväisyyden aiheita: Päiväjärjestyksen toteutuminen toimii kiitettävästi, Kuopion vankilaa pidetään hyvänä paikkana suorittaa tuomiota, vangit kokevat olonsa turvalliseksi ja saavat rauhassa suorittaa tuomionsa. Lisäksi vankeusaika kokonaisuudessa Kuopion vankilassa on suurelta osin vastaajista sujunut hyvin. Kuopion vankilan kulttuuriin ja siten hyvään ilmapiiriin on saattanut vaikuttaa pitkään Kuopiossa toiminut seksuaalirikollisille tarkoitettu STOP - osasto. Nykyisin vankilassa toimii vastauksissa kiitosta kerännyt Kristillisen kuntoutusosasto. Vankilassa myös on ollut käytössä niin kutsuttu omavartijajärjestelmä. Järjestelmä oli käytössä jo ennen rikosseuraamuslaitoksen uusinta vastuuvirkamiesmallia, jota parhaillaan otetaan käyttöön. Nämä erityisyydet lienee luoneet suvaitsevaisempaa ja vankilähtoisempää vankilakulttuuria, vaatien suvaitsevaisuutta ja kuntoutusajattelua niin henkilökunnalta kuin vangeiltakin jo viime vuosituhatvuoden puolella. Avovastausten ' Kerro, mitkä asiat ovat parasta Kuopion vankilassa' monessa toistunut asiallinen henkilökunta voi olla tyytyväisiä työsuorituksiinsa. "Tää on pieni savolainen vankila. Henkilökunta on aivan jee, se mitä olen tekemisissä!".

7.3 Opinnäytetyön merkitys ja arvio tulevaisuuden kehityksestä

Opinnäytetyön rakenteessa painottuu rikosseuraamuslaitoksen työtä ohjaavat seikat ja toimintaympäristön kuvaaminen. Atjosen (2015, 163–166) mukaan turhan usein koostetaan

arvioiteja uusia aineistoja raportoimalla, ilman historian selittämistä tai siihen liittämistä. Saatetaan unohtaa selvittää, mitä aiheesta tiedetään esimerkiksi Euroopassa. Tällöin menetetään tulosten yleistettävyys eli validiteetti. Atjonen puhuu mallioppimisen ajatusta tyypistävästä vaikutuksesta. Kun annetaan ”tee näin, niin onnistut”- tyyppisiä vinkkejä eri toimintaympäristöissä toimivista tavoista, vaikutetaan ajatuksia tyypistävästi. Kun huomioidaan eri toimintaympäristöt ja tunnetuihin seikkoihin nojaten esitetään valistuneita arvioita tulevaisuuden kehityksestä, vältetään esimerkiksi laadullisten arviointien ongelma, olosuhteisiin juuttuminen tai määrällisten tutkimusten olosuhteiden liika sivuuttaminen. (Atjonen 2015, 163–166). Kokemukseni mukaan isossa organisaatiossa ohjeiden ja suuntaviivojen perusteluita ei välttämättä käsitetä kentällä arkityössä. Samalla tavalla kun työntekijälle näyttäytyy epäloogisena rikosseuraamuslaitoksen tulevaisuuden suunnitelmat, jäävät vangitkin toisinaan vailla ymmärrystä siitä, miksi asiat etenevät kuten etenevät, tai miksi jäävät etenemättä. Kokonaiskuvan hahmottamisen, kehityksen historian ymmärtämisen ja keskustelun avulla ymmärryksen ja yhteistyön on mahdollista kehittyä.

Vankien kokemusten selvittäminen on työn laadun mittaamisen, vankien ihmisoikeuksien toteutumisen selvittämisen kannalta sekä vankien oikeusturvan kannalta on tärkeää. Vuonna 2004 Euroopan kidutuksen vastainen komitea CPT (European Committee for Prevention of Torture) nosti raportissaan esiin kiitoksen aiheita, joista selonteossa mainitaan esimerkiksi Kuopion vankilan henkilökunnan myönteinen asenne vankeja kohtaan (Oikeusministeriö 2004). Tulosten perusteella vankilan ilmapiiri on pysynyt hyvänä ja Kuopion vankila koetaan hyvänä paikkana suorittaa tuomiota. Vankila sai kootut kyselytulokset käyttöönsä vuonna 2018 ja vankilan toimintaa on kehitetty niitä silmällä pitäen. Tulosten perusteella Kuopion vankilan toimintaan ollaan hyvin tyytyväisiä. Vankilaan tulovaiheeseen, perehdyttämiseen ja rangaistusajan suunnitelmien tarkasteluun on pyritty vaikuttamaan muun muassa tulo-oppaan avulla, uusia virkoja perustamalla ja rikosseuraamuslaitoksen rakenteellisen uudistumisen myötä. Ohjaajien määrä on Kuopion vankilassa lisääntynyt ja se tarkoittaa lisäresurssia yksilöllisempään ohjaamiseen ja erityiseen tukeen mm. päihde- ja mielenterveysasioissa sekä arjen taitojen harjoittamisessa. Vankiosastojen puhelimit on siirretty asunto-osastoilla käytävän kulman taakse rauhallisempaan ja yksityisyyttä kunnioittavampaan paikkaan. Erilliset tulo-haastattelut on otettu käyttöön uuden rikosseuraamustyöntekijän viran myötä. Lisäksi ulkopihalle on rakenteilla ulkoilua varten katos.

Uskon, että suurin merkitys opinnäytetyölläni oli minun omaan ammatilliseen kasvuuni. Pitkäjänteinen, systemaattinen työskentely ja laatutavoitteisiin perehtyminen kasvatti uskomaan yksittäisenkin työntekijän vaikutusmahdollisuuksiin niin asiakkaaseen, työyhteisöön, organisaatioon kuin lopulta yhteiskuntaankin. Katsomalla omaa työkenttää laajemmin, ymmärrän yhä enemmän työtä ohjaavien lakien, määräyksien ja tavoitteiden taustoja. Suhteuttamalla omaa työtä jopa kansainvälisiin tavoitteisiin vankeinhoidosta, näen oman työympäristöni arvon myös uudella tavalla. Rikosseuraamusjärjestelmä ja rikosseuraamuslaitos saa paljon kritiikkiä osakseen. Virkamiesten on tärkeää pystyä tarkastelemaan kritiikkiä rehellisesti ja läpinäkyvästi, jotta luottamus viranomaisiin säilyy tai jopa vahvistuu. Laajan organisaation muutokset, käytäntöjen ja toimintatapojen yhtenäistäminen on pitkäjänteisen, tavoitteiden suuntaisen työn takana.

Koin hyvin arvokkaana sen, että sain kuulla vankien kokemuksia ja sain mahdollisuuden peilata niitä omaan toimintaani ammattilaisena. Lisäksi sain kehittää ammattitaitoani asiakaskohtaamisissa ja luottamuksen luomisessa. Koin, että kyselyä toteuttamalla sain osallistua henkilökunnan ja vankien välien kuromiseen pienemmäksi. Toivon, että sain tarjottua muutamalle vastaajalle kohtaavan ja kuuntelevan pysähtymisen hetken. Ja toivon, että vastaajat kokivat tärkeänä, että heitä haluttiin kuulla.

Rikosseuraamuslaitoksessa on lähdetty liikkeelle selvittämällä aluksi moniulotteisen, jokaisen työtä läpäisevän moraalisen suoriutumisen mittareita. Tavoitteena on kuitenkin alusta alkaen ollut kehittää rangaistuksen täytäntöönpanon moraalista suoriutumista eli toimintaa arvojen mukaiseen suuntaan. Myös Kuopion vankilan tavoitteena oli toiminnan kehittäminen kyselyn pohjalta. Kun kyseessä on moniulotteinen, niin vangit kuin eri henkilöstöryhmät ja eri vankilat käsittävä kehittäminen, on perusteltua tarkastella mahdollisuutta toteuttaa kyselyä monipuolisen kehittävän arvioinnin menetelmän avulla.

Kasvatustieteen professori Päivi Atjonen (2015, 18) kuvaa arviointia moniulotteisena prosessina, johon liittyy niin eri etuja valvovat sidosryhmät, arvioinnin tilaajan kustannuksiin liittyvä vallankäyttö, kysymykset siitä mikä on oikeaa ja väärää, tulosten käytön eettisyys kuin valittujen kriteerien ja arviointitiedon luotettavuuskin. Eettisellä ja kestäväällä arvioinnilla hän viittaa arvioinnin nykyaikaisempaan, tuoreempaan lähestymistapaan vanhanaikaisen ylhäältä alaspäin tulevan arvioinnin sijaan. Arvioinnin yleistymisen myötä sitä käytetään päätöksen teon tukemisen lisäksi nykyisin myös toiminnan ohjaamisessa ja kehittämisessä. Yleistymisen yhä kasvaessa arviointi voi liian usein toistuvana ja paljon työtä vaativana uuvuttaa ja turhauttaa. Saattaa seurata arviointi-inflaatio, jolloin arviointeihin suhtaudutaan välinpitämättömästi ja tärkeä tieto ei erotu joukosta tai sille ei anneta painoarvoa. (Atjonen 2015, 31–32). Rikosseuraamuslaitoksella arviointi-inflaatiota vältetään laatukyselyiden toteuttamisella kolmen vuoden välein. Kun lyhyempiä, vankilakohtaisia kyselyitä olisi tarkoitus toteuttaa jopa neljästi vuoteen, on vaarana välinpitämätön suhtautuminen arviointeihin tai niiden tuottamaan tietoon. Toisaalta, vastaajien kannalta vaikutukset saattaisivat olla nopeammin nähtävillä.

Kehittävään arviointiin kuuluva arvostava tarkastelutapa voi merkitä arvioinnin kyselyn kysymysten esittämistekniikkaa tai arvioinnin kokonaisuasetusta, sitä, että epäkohtien sijaan etsitäänkin onnistumisia. Kysymykset toimivat interventiona, parhaimmillaan keskustelua ja ajattelua herättävänä. Monesti arviointi jo itsessään ja kysymykset esitettyinä miksi -muotoisina koetaan kyseenalaistavina, uhkaavina. Tunnistamalla sekä tunnustamalla tarpeita vastaavia tapoja, toimivia käytäntöjä ja onnistumisen kohtia, vahvistetaan luottamusta. Luottamuksen synnyttyä on helpompi tarttua kehittämistarpeisiin. (Atjonen 2015, 301.) Olisi kiehtovaa kokeilla tulevaisuudessa kyselyn toteuttamista niin, että tulosten sijaan keskityttäisiin itse prosessiin. Se vaatisi toki resursseja, eri tiloja, työntekijöitä ja aikaa, mutta voisi olla onnistuessaan yksi väline vangin vapautumiseen

valmistelussa. Mitä käy kun vangin luottamus rikosseuraamusjärjestelmään ja organisaatioon kasvaa? Miten se näkyisi siirryttäessä siviiliin ja arjessa yhteiskunnan jäsenenä?

Arvioinnin kehittävä lähestymistapa kokoaa useita eri arvioinnin menetelmiä ja entuudestaan tuttuja elementtejä (Atjonen 2015, 22). Niitä yhdistelemällä pitkäjänteisyyden ja systeemisen ajattelun avulla on mahdollista muodostaa kehittävää arviointimyönteistä kulttuuria, jolloin ulkopuolisen tai pakottavan arvioinnin tarve vähenee ja organisaatiot ja ihmiset itse haluavat kehittää oma-aloitteisesti työtään. Kehittävä arviointi on sovellettavissa moniin eri tarkoituksiin. Atjonen puhuu kehittävä arvioinnin puolesta tieteenalansa näkökulmasta, mutta kannustaa soveltamaan kehittävä arvioinnin käsitettä myös organisaatiokulttuurien ja esimerkiksi sosiaalityön kentän haasteisiin. (Atjonen 2015, 22.) Niin rikosseuraamusalalla kuin kuntien sosiaalityössäkin pyritään kehittämään Sote -uudistusten suunnitelmien mukaisiin palvelupolkujen jatkumoihin ja saumattomaan yhteistyöhön eri ammattilaisten välillä. Kehittävä arvioinnin menetelmä, vankien, sidosorganisaatioiden ja henkilökunnan yhteinen organisaation kehittäminen voi tänä päivänä vankilaympäristössä tuntua kaukaiselta. Kuitenkin monessa rangaistuksen suorittamisen kohdassa sitä tehdään ja nähdäkseni siihen suuntaan ollaan vauhdilla siirtymässä yhteiskunnallisella tasollakin. Ja yhteiskunnan sivistyksen tasoa voi edesmenneen vankeinhoitojohtajan, K.J. Långin mukaan mitata sillä, kuinka se suhtautuu vankeihin (Lintonen ja Joukamaa 2013, 62).

LIITE 1: KYSELYLOMAKE SIVU 1

Kuopion vankilan kysely

Vastaa oheisiin väittämiin rastittamalla (x) kohta, joka mielestäsi vastaa omia kokemuksiasi Kuopion vankilassa. Kysely on nimetön, älä siis kirjoita nimeäsi kyselylomakkeeseen. Voit vastata itsenäisesti tai yhdessä työntekijän kanssa. Joka tapauksessa kaikki palautteet kerätään nimettöminä. Vastauksia käytetään Kuopion vankilan toiminnan kehittämiseen.

	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei kokemusta
1. Vastaanottovaiheessa minulle kerrottiin riittävästi vankilassa olemisesta					
2. Vankilaan saavuttuani sain "Opas Kuopion vankilan vangeille" -esitteen					
3. Vankilan toimintaa koskevat esitteet, ohjeet ja määräykset ovat selkeitä					
4. Asumisolosuhteet ovat hyvät					
5. Vartijat perehdyttivät minut hyvin asuinosaoni käytäntöihin ja toimintaan					
6. Kuopion vankilassa henkilökunta kannustaa elämäntuokseen					
7. Tunnen oloni turvalliseksi ja saan suorittaa tuomion rauhasa					
8. Henkilökunta kuuntelee minua omilla asioilla ja auttaa minua mielellään					
9. Kuopion vankilassa on hyvä suorittaa rangaistusta					
10. Vankien välistä kiusaamista ei suvaita					
11. Ihmisarvon kunnioittaminen ja oikeudenmukaisuus toteutuu hyvin					
12. Olen saanut asianmukaiset perustelut itseäni koskevilla päätöksillä					
13. Päiväjärjestys toteutuu hyvin. (Esim. ulkoiluun, suihkuun, kuntosalille, jne. pääsee päiväjärjestyksen mukaan.)					
14. Vapaa-ajan toimintamahdollisuudet ovat riittävät					
15. Tapaamiset toimivat hyvin					
16. Kauppaostoksissa on hyvä tuotevalikoima ja myynti toimii hyvin.					
17. Ruoka on hyvää					
18. Olen tyytyväinen saamiini terveydenhuollon palveluihin					
19. Vankeusaikani Kuopion vankilassa on toteutunut mielestäni kokonaisuudessaan hyvin					
	Täysin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä	Täysin eri mieltä	Ei kokemusta
20. Kurinpito toteutuu oikeudenmukaisesti					
21. Toimintaan sijoittaminen on kohdaltani onnistunut hyvin					
22. Minut on perehdytetty hyvin työtoimintaan					
23. Olen saanut riittävästi ohjausta ja neuvontaa vankilan työtoiminnan tuihin					
24. Vapautumiseni valmistelu on kohdaltani toteutunut hyvin					

LIITE 2 KYSELYLOMAKE SIVU 2

Arvioi, miten yhteistyö on toiminut sinun ja seuraavien työntekijäryhmien kanssa:

Rastita (x) mielestäsi omien kokemuksiesi mukainen vaihtoehto.

Mikäli et ole toiminut ollenkaan jonkin työntekijäryhmän kanssa rastita (x) Ei kokemusta:

TYÖNTEKIJÄRYHMÄT	Erittäin hyvin	Hyvin	Huonosti	Erittäin huonosti	Ei kokemusta
johto (johtaja ja apulaisjohtajat)					
virastosihteerit (täytäntöönpanoasiat, vankipalkat)					
erityistyöntekijät (esim. erityisohjaaja, ohjaaja, sosiaalityöntekijä, psykologi, pastori)					
valvonta (vartijat, rikosseuraamusmiehet)					
työnjohtohenkilöstö					
terveydenhuolto (sairaanhoitajat, lääkärit)					

Vastaa vielä näihin taustakysymyksiin:

Sukupuolesi: nainen / mies, ikäsi vuosina _____ Vankilakertaisuus _____

Kuinka pitkään olet tällä kertaa ollut Kuopion vankilassa _____ v _____ kk _____ vko

Rastita oikea vaihtoehto: Olen tutkintavanki _____
 Olen vankeusvanki _____
 Olen sakkovanki _____

Tutkintavankeus/rangaistuksen suorittaminen
 jatkuu Kuopion vankilassa _____
 Siirryn lähiaikoina toiseen vankilaan _____
 Olen vapautumassa lähiaikoina _____
 Olen lähdössä valvottuun koevapauteen _____

Kerro, mitkä asiat ovat parasta Kuopion vankilassa:

Miten Kuopion vankilan toimintaa voitaisiin mielestäsi vielä parantaa?

KIITOS PALAUTTEESTASI!

Henkilökunta

LÄHTEET

Atjonen, Päivi 2015. Kehittävä arviointi kasvatusalalla. Tampere: Juvenes print - Suomen yliopistopaino Oy.

Eduskunnan oikeusasiamiehen toimintakertomus vuodelta 2017. Verkkojulkaisu. Julkaistu 2018. <https://www.lukusali.fi/index.html?p=Eduskunnan%20oikeusasiamies&i=ea210d34-706c-11e8-a38e-00155d64030a>. Viitattu 10.8.2020.

Heikkilä, Tarja 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Heikkilä, Tarja julkaisuaika tuntematon. Kvantitatiivinen tutkimus. <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>. Viitattu 10.8.2020.

Häkkilä, Jukka 2020. Apulaisjohtaja. Kuopion vankila. Kuopion vankilan palvelukartta. Yksityinen sähköpostiviesti 29.4.2020. Viestin saaja: Julia Rauhansalo.

Itä- ja Pohjoissuomen rikosseuraamusalue 2020. Esitelmä 14.5.2020.

IPRA vankilaesite 2020. Sisäinen sähköpostiviesti 4.9.2020. Viestin saaja: rikosseuraamuslaitoksen jakelu.

Kari, Markus 2020. Syyttäjistä kehittäjäksi. Eduskunnan oikeusasiamiehen kehitys kansalia- ja perusoikeuskeskeiseksi. Teoksessa Eduskunnan oikeusasiamies 1920-2020. Sata vuotta laillisuusvalvontaa ja oikeusturvaa. Verkkokirja. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Edita Publishing Oy ja Kuvasto. https://www.oikeusasiamies.fi/documents/20184/231419/EOA_TAITTO.pdf/743ce381-d248-4840-af8c-00aa73e749c9. Viitattu 3.9.2020.

Kuopion vankilan järjestyssääntö 2019. Pdf- tiedosto. Julkaistu 20.12.2019. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/jarjestyssaannot/s7sztUPX5/Kuopion_vankilan_jarjestyssaanto_saavutettava.pdf. Viitattu 3.9.2020.

Kuopion vankilan viikko-ohjelma 2020. Vankilan viikko-ohjelma viikolle 35. Vankilan monisteita.

Kirjavainen, Arja 2012. Vankila ei ole saareke vaan osa yhteiskuntaa – ja juuri niin hyvä kuin yhteiskuntakin. Tutkimus vankilasosiaalityön synnyn historiasta Suomessa. Pro-gradu -tutkielma. Yhteiskuntatieteiden laitos. Itä-Suomen yliopisto. https://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20120735/urn_nbn_fi_uef-20120735.pdf. Viitattu 1.6.2020.

Koski, Leena & Miettinen, Kaija 2017. Vangit koulutuksessa. Selvitys vankien koulutukseen osallistumisesta, oppimisvalmiuksista ja -strategioista sekä opetuksen laadusta. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 3/2007. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Koskenniemi, Lauri, Kääriäinen, Henri, Liimatainen Anu & Rantala, Kati 2017. Tutkintavankien olot ja oikeuksien toteutuminen. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Tutkimuksia 4:2017. Helsinki.

Laki pakkokeinolain muuttamisesta 2005/769. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050769>. Viitattu 10.8.2020.

Laki rikosseuraamuslaitoksesta 2009/953. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090953>. Viitattu. 7.9.2020.

- Laki yhdistelmärankaistuksen täytäntöönpanosta 2017/801.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170801>. Viitattu 10.8.2020.
- Liebling, Alison & Arnold, Helen 2004. Prisons and their Moral Performance. A Study of Values, Quality, and Prison Life. Oxford UK: Oxford University Press.
- Linderborg, Henrik, Blomster, Peter, Tyni, Sasu & Muiluvuori Marja-Liisa 2012. Laatuaikaa vankilassa? Tutkimus vankilaelämän laatuun vaikuttavista tekijöistä. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1:2012.
- Lindeborg, Henrik, Blomster, Peter, Muiluvuori, Marja-Liisa, Tyni, Sasu & Laurila, Tuomas 2015. Yhtenäinen organisaatio- yhtenäinen laatu? Tutkimus vankeuden ja yhdyskuntaseuraamusten laatutekijöistä rikosseuraamuslaitoksessa. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 2:2015.
- Linderborg, Henrik 2017. Laatu rikosseuraamuksissa. Haaste -verkkolehti 10.3.2017.
<https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12017/laaturikosseuraamuksissa.html>. Viitattu 28.7.2020.
- Lintonen, Tomi ja Joukamaa, Matti 2013. Suomalaisten vankien sairastavuus ja terveystalveluiden käyttö. Teoksessa Niemelä, Mikko ja Saari, Juha (toim.) Huono-osaisten hyvinvointi Suomessa. Verkkokirja. Kelan tutkimusosasto. Helsinki.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40230/Huono-osaisten_hyvinvointi.pdf. Viitattu 10.9.2020.
- Menetelmäopetuksen tietovaranto 2010. Kyselylomakkeen laatiminen. Verkkojulkaisu. Päivitetty 26.8.2010. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>. Viitattu 10.8.2020.
- Menetelmäopetuksen tietovaranto 2019. SPSS-oppimisympäristö. Verkkojulkaisu. Päivitetty 21.3.2019. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/SPSS/spss.html>. Viitattu 24.8.2020.
- Nurminen, Nina 2016. Seksuaalirikollisten kuntoutus Suomessa. Haaste -verkkolehti 10.6.2016.
<https://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste22016/seksuaalirikollistenkuntoutussuomessa.html>. Viitattu 20.8.2020.
- Oikeusasiamies julkaisuaika tuntematon a. Oikeusasiamiehen toiminta. Verkkojulkaisu.
https://www.oikeusasiamies.fi/fi_FI/web/guest/oikeusasiamiehen-toiminta. Viitattu 26.7.2020.
- Oikeusasiamies julkaisuaika tuntematon b. Kansallinen valvontaelin (OPCAT). Verkkojulkaisu.
https://www.oikeusasiamies.fi/fi_FI/web/guest/kansallinen-valvontaelin-opcat-. Viitattu 10.8.2020.
- Oikeusministeriö 2004. Kidutuksen vastaisen komitean raportti Suomen suljettujen laitosten tarkastuksesta valmistunut. Verkkojulkaisu. Julkaistu 14.6.2004. <https://oikeusministerio.fi/-/kidutuksen-vastaisen-komitean-raportti-suomen-suljettujen-laitosten-tarkastuksesta-valmistunut>. Viitattu 20.8.2020.
- Oikeusministeriö julkaisuaika tuntematon. Rikosoikeuksellinen seuraamusjärjestelmä. Verkkojulkaisu.
<https://oikeusministerio.fi/rikosoikeudellinen-seuraamusjarjestelma>. Viitattu 7.9.2020.
- Pakkokeinolaki 2011/806. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110806>. Viitattu 10.8.2020.
- Rikoslaki 1889/39. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1889/18890039001>. Viitattu 7.9.2020.
- Rikosseuraamuslaitoksen keskuhallintoyksikkö 2020. Laatumittaus 2019. Alustavat tulokset. Pdf-tiedosto. Julkaistu 5.3.2020. Rikosseuraamuslaitoksen sisäinen verkkomateriaali. Viitattu 10.8.2020.
- Rikosseuraamuslaitoksen työjärjestys 2019. Pdf-tiedosto. Julkaistu 27.5.2019.
https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/zLvQsgPPF/Risen_työjarjestys_2019_002.pdf. Viitattu 10.8.2020.

Rikosseuraamuslaitos 2018. Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2018. Verkkojulkaisu. Päivitetty 30.6.2020 https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-tilastollinenvuosikirja/AWHmQGSQj/Rikosseuraamuslaitoksen_tilastollinen_vuosikirja_2018_WWW2.pdf. Viitattu 10.8.2020.

Rikosseuraamuslaitos 2019a. Historiaa. Verkkojulkaisu. Julkaistu 24.6.2019. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/historiaa.html>. Viitattu 8.8.2020.

Rikosseuraamuslaitos 2019b. Lait ja asetukset. Verkkojulkaisu. Julkaistu 27.6.2019. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/saannokset/laitjaasetukset.html>. Viitattu 10.8.2020.

Rikosseuraamuslaitos 2019c. Organisaatio. Verkkojulkaisu. Julkaistu 28.5.2019. <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/organisaatio.html>. Viitattu 10.7.2020.

Rikosseuraamuslaitos 2019d. Toiminnot. Verkkojulkaisu. Julkaistu 9.7.2019 <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot.html>. Viitattu 10.8.2020.

Rikosseuraamuslaitos 2020a. Arvot ja strategia. Verkkojulkaisu. Julkaistu 3.9.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html>. Viitattu 7.9.2020.

Rikosseuraamuslaitos 2020b. Kuopion vankila. Verkkojulkaisu. Julkaistu 19.2.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/vankilat/kuopionvankila.html>. Viitattu 7.9.2020.

Rikosseuraamuslaitos 2020c. Rikosseuraamuslaitoksen strategiakartta 2020-2023. Pdf-tiedosto. Julkaistu 29.1.2020. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/uRujBYQ25/Strategia2020_2023_verkkoon.pdf. Viitattu 10.8.2020.

Rikosseuraamuslaitos 2020d. Yhdyskuntaseuraamukset. Verkkojulkaisu. Julkaistu 11.3.2020. <https://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset.html>. Viitattu 24.4.2020.

Suomen mielenterveys Ry julkaisuaika tuntematon. Verkkojulkaisu. <https://mieli.fi/fi/kehitt%C3%A4mistoiminta/lapset-ja-nuoret/toimiva-lapsi-perhe-ty%C3%B6/lapset-puheeksi-lp-menetelm%C3%A4>. Viitattu 2.9.2020.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Verkkojulkaisu. Julkaistu 14.11.2012. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 12.8.2020.

Tutkintavankeuslaki 2005/768. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050768>. Viitattu 29.5.2020.

Tutkintavankeuslaki 2018/103. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050768#a30.1.2018-103>. Viitattu 7.8.2020.

Tyni, Sasu 2015. Vankeinhoidon vaikuttavuus. Onko kuntoutukselle tilastollisia perusteita? Akateeminen väitöskirja. Itä-Suomen yliopisto. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1:2015. Suomen yliopistopaino Oy – Juvenes print.

Valtioneuvoston asetus rikosseuraamuslaitoksesta 2015/1739. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20151739>. Viitattu 7.9.2020.

Valtioneuvoston asetus vankeudesta 2015/548. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150548>. Viitattu 7.9.2020.

Vankeuslaki 2015/767. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050767>. Viitattu 7.9.2020.

Vankiterveydenhuollon yksikkö julkaisuaika tuntematon. Verkojulkaisu. <https://www.vth.fi/>. Viitattu 26.8.2020.

Vilka, Hanna 2007. Tutki ja Kehitä. Verkkokirja. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki. <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>. Viitattu 10.8.2020.

Yhdistyneiden kansakuntien vankeinhoidon vähimmäissäännöt. Nelson Mandela- säännöt 2017. Rikosseuraamuslaitos. Helsinki: Erweko Oy.